

Katja Rajala ja Anna Kankaanpää

Kuudesluokkalaisten ja aikuisten uimataito Suomessa vuonna 2011

Katja Rajala ja Anna Kankaanpää

Kuudesluokkalaisten ja aikuisten uimataito Suomessa vuonna 2011

Työryhmä:

Katja Rajala, Anna Kankaanpää, Matti Hakamäki, Harto Hakonen, Ilmi Havas,
Kaarlo Laine ja Tuija Tammelin (LIKES-tutkimuskeskus), Pärla Salomaa ja
Tero Savolainen (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry),
Ilkka Keskinen (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry, Jyväskylän yliopisto)

Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 259

Jakelu: Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry

Kirvesmiehenkatu 4 A 6

00880 Helsinki

www.suh.fi

ISBN: 978-951-790-313-4

ISBN: 978-951-790-314-1 (pdf)

ISSN: 0357-2498

Kannen kuva: Tiina Lehtinen

Paino: Katajamäki Print & Media | Painohäme

Tiivistelmä

Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry ja LIKES-tutkimuskeskus selvittivät yhteistyössä Opetushallituksen kanssa suomalaisten kuudetta luokkaa käyvien lasten uimataitoa kyselytutkimuksella keväällä 2011. Tutkimus on jatkoa vuosina 2000, 2004 ja 2006 toteutetuille kuudesluokkalaisten uimataitotutkimuksille. Keväällä 2011 kyselylomakkeet lähetettiin 300 kouluun eri puolille Suomea, yhteensä 226 eri kuntaan. Kyselyn saaneista kouluista 87 prosenttia osallistui tutkimukseen. Kyselyyn vastasi yhteensä 5295 kuudennen luokan oppilasta, joista puolet oli poikia ja puolet tyttöjä.

Kuudennen luokan oppilaista 72 prosenttia kertoi osaavansa uida. Tutkimuksen lähtökohtana on uimataidon pohjoismainen määritelmä: lapsi on uimataitoinen, jos hän syvään veteen pudottuaan pystyy uimaan 200 metriä, josta 50 metriä seällään. Täysin uimataidottomia oppilaista oli yksi prosentti. Tyttöjen ja poikien uimataidossa ei ollut eroja.

Tutkimuksen mukaan koulun uinninopetus oli yhteydessä lasten uimataitoon. Kyselyyn vastanneiden opettajien (n=268) mukaan 57 prosenttia alakouluista järjesti uinninopetusta jokaisella luokka-asteella. Uinninopetusta ei järjestetty lainkaan viidessä prosentissa alakouluista. Lasten uimataito oli selvästi heikompi niissä kouluissa, joissa uinninopetusta ei järjestetty lainkaan. Näissä kouluissa 60 prosenttia kuudesluokkalaisista osasi uida. Kaikilla luokka-asteilla uinninopetusta järjestävissä kouluissa 75 prosenttia lapsista osasi uida. Tutkimuksen mukaan lasten uimataitoon olivat yhteydessä myös uimahallin sijainti asuinpaikkakunnalla sekä asuinpaikka.

Kyselyyn vastanneista oppilaista 27 prosenttia ilmoitti käyvänsä talven aikana uimahallissa vähintään kahdesta kolmeen kertaan kuukaudessa kouluajan ulkopuolella. Kuudennen luokan oppilaista 45 prosenttia kävi uimahallissa harvemmin kuin kerran kuukaudessa ja reilu kymmenen prosenttia ei käynyt uimahallissa lainkaan. Uimahallipaikkakunnilla asuvat lapset kävivät hieman useammin uimahallissa kuin lapset, jotka asuvat paikkakunnalla, jossa uimahallia ei ole. Uimahallissa säännöllisesti käyvien lasten uimataito oli parempi.

Tässä raportissa on kuvattu Oulun ja Jyväskylän uinninopetusjärjestelmät. Molemmat kaupungit järjestävät uinninopetusta oppilaille alakoulun aikana yhteensä noin 30 tuntia, ja uinninopetusta on jokaisella vuosiluokalla. Oulussa ja Jyväskylässä noin 90 prosenttia kuudesluokkalaisista osaa uida.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos selvitti aikuisten uimataitoa osana Suomalaisen aikuisväestön terveyskäyttäytyminen ja terveys -tutkimusta keväällä 2011. Tutkimuksen mukaan 15–64-vuotiaista 68 prosenttia osasi uida. Vastaava tutkimus on tehty myös vuosina 1998, 2003 ja 2006. Vuonna 1998 aikuisista 64 prosenttia ilmoitti osaavansa uida, vuonna 2003 uimataitoisia aikuisia oli 66 prosenttia ja vuonna 2006 uimataitoisten osuus oli 64 prosenttia.

Aikuisten uimataito vaihteli huomattavasti ikäryhmittäin. Keski-ikäisten uimataito oli selvästi heikempi kuin nuorempien ikäryhmien. 15–24-vuotiaista 86 prosenttia osasi uida, kun taas 55–64-vuotiaista 49 prosenttia oli uimataitoisia. Miehet olivat tämän tutkimuksen mukaan parempia uimaan kuin naiset, sillä miehistä 71 prosenttia ja naisista 65 prosenttia osasi uida. Erityisen heikko oli 55–64-vuotiaiden naisten uimataito, sillä heistä vain 42 prosenttia osasi uida. Iän ja sukupuolen lisäksi kouluvuosien määrä ja asuinpaikka olivat yhteydessä aikuisten uimataitoon.

Sammanfattning

Våren 2011 utredde Finlands Simundervisnings- och Livräddningsförbund rf och forskningsinstitutet LIKES tillsammans med Utbildningsstyrelsen med hjälp av en enkät hurudan simkunnighet finländska elever i sjätte klassen har. Undersökningen är en fortsättning på tidigare undersökningar om simkunnigheten hos elever i sjätte klassen som gjorts åren 2000, 2004 och 2006. Under våren 2011 skickades frågeformulären till 300 skolor runt om i Finland, sammanlagt till 226 kommuner. Av de skolor som mottog enkäten deltog 87 procent i undersökningen. Totalt 5 295 elever i sjätte klassen besvarade enkäten, varav hälften pojkar och hälften flickor.

Av dessa svarade 72 procent att de kan simma. Som utgångspunkt för undersökningen står den nordiska definitionen av simkunnighet: ett barn är simkunnigt om det efter ett fall i djupt vatten klarar av att simma 200 meter, varav 50 meter på rygg. Av eleverna kunde en procent inte simma alls. Det fanns inga skillnader mellan flickornas och pojkarnas simkunnighet.

Undersökningen visade att det finns ett samband mellan skolans simundervisning och barnens simkunnighet. Enligt de cirka 268 lärare som besvarade enkäten ordnar 57 procent av åk 1–6 simundervisning i varje årskurs. I fem procent av åk 1–6 ordnades ingen simundervisning alls. Barnens simkunnighet var tydligt sämre i de skolor som inte ordnade någon simundervisning. I dessa skolor kunde 60 procent av elever i sjätte klassen simma. I de skolor som ordnar simundervisning i alla årskurser kunde 75 procent av barnen simma. Enligt undersökningen hade även simhallens läge på bostadsorten samt bostadsorten i sig betydelse för barnens simkunnighet.

Av de elever som besvarade enkäten svarade 27 procent att de under vintern simmar i simhall minst två till tre gånger i månaden utanför skoltid. Av eleverna i sjätte klassen besökte 45 procent simhallen mer sällan än en gång i månaden och drygt tio procent besökte inte simhallen alls. Barn som har en simhall på bostadsorten besökte den en aning oftare än barn som inte har det. Simkunnigheten hos de barn som regelbundet simmar i simhall var bättre.

I denna rapport beskrivs simundervisningssystemen i Uleåborg och Jyväskylä. Båda städerna ordnar cirka 30 timmar simundervisning för eleverna under åk 1–6 och simundervisning ordnas i varje årskurs. I Uleåborg och Jyväskylä kan cirka 90 procent av eleverna i sjätte klassen simma.

Institutet för hälsa och välfärd undersökte våren 2011 vuxnas simkunnighet som en del av undersökningen Den finländska vuxenbefolkningens hälsobeteende och hälsa. Enligt undersökningen kan 68 procent av 15–64-åringarna simma. En motsvarande undersökning har även gjorts åren 1998, 2003 och 2006. År 1998 meddelade 64 procent av de vuxna att de kunde simma, 2003 fanns det 66 procent simkunniga vuxna och 2006 var andelen simkunniga 64 procent.

De vuxnas simkunnighet varierade mycket enligt åldersgrupperna. Simkunnigheten bland personer i medelåldern var tydligt sämre än hos de yngre åldersgrupperna. Av 15–24-åringarna kunde 86 procent simma, medan endast 49 procent av 55–64-åringarna var simkunniga. Enligt denna undersökning var männen bättre simmare än kvinnorna, eftersom 71 procent av männen kunde simma och 65 procent av kvinnorna. Särskilt svag simkunnighet hade 55–64-åriga kvinnor – endast 42 procent var simkunniga. Förutom ålder och kön inverkade även antalet skolår samt bostadsort på de vuxnas simkunnighet.

Summary

The Finnish Association for Swimming Instruction and Life Saving and the LIKES Research Center carried out a questionnaire-based study in spring 2011 in co-operation with the Finnish National Board of Education, clarifying the swimming ability of sixth grade students. This research is a continuum of previous similar swimming ability studies carried out in 2000, 2004 and 2006. In spring 2011, questionnaires were sent to 300 schools within 226 different municipalities all around Finland. Of all the schools sent questionnaires 87 per cent participated in the research. Altogether 5295 sixth grade students answered the questionnaire, half of whom were boys and the other half girls.

Out of sixth grade students 72 per cent said that they could swim. The focal point of the study is the Nordic swimming ability definition: A child can be said to be able to swim when one, after being immersed in water, can swim continuously for 200 meters, out of which at least 50 meters backstroke. The amount of children who could not swim at all was one per cent. There were no differences between the swimming abilities of girls and boys.

According to the study, the schools' swimming instruction correlates to the children's swimming ability. According to the teachers (n=268) who filled in the questionnaire, 57 per cent of the primary schools organised swimming instruction in every grade. Five per cent of the schools didn't organise swimming instruction at all. The children who came from these latter schools had significantly worse swimming ability. In these schools 60 per cent of the sixth grade students could swim. In the schools where swimming instruction was organised in all grades, 75 per cent of the children could swim. According to the study other factors affecting swimming ability were the place of residence as well as the location of the swimming hall in one's area of residence.

Of the students who filled in the questionnaire, 27 per cent said that during the winter they would go to the swimming hall at least two or three times per month outside of school time. Of the sixth grade students, 45 per cent said they went to the swimming hall less than once per month and a little over 10 per cent didn't go to the swimming hall at all. Children who lived local to a swimming hall went swimming a bit more frequently than children who lived in a district with no swimming hall. Children who went swimming regularly had better swimming ability.

This report outlines the swimming instruction in Oulu and Jyväskylä. Both cities organise around 30 hours of swimming instruction in total for the primary school students and there is swimming instruction in every grade. In Oulu and Jyväskylä around 90 per cent of the sixth year students can swim.

The health and welfare department researched the swimming skills of adults as part of a larger study of adult health habits in spring 2011. According to the research, 68 per cent of 15–64 year olds could swim. Similar studies have also been carried out in 1998, 2003 and 2006. In 1998 this number was 64 per cent while in 2003 there were 66 per cent of adults able to swim and in 2006 the number of adults with swimming skills was 64 per cent.

The adults' swimming skills varied considerably according to the age group. Middle-aged adults had significantly poorer swimming skills than younger age groups. Out of 15–24 year olds 86 per cent could swim whilst in the age group 55–64 only 49 per cent had swimming skills. According to this study men were better at swimming than women as 71 per cent of men and 65 per cent of women could swim. Women in the age group between 55–64 had especially poor swimming skills as only 42 per cent of them could swim. In addition to age and gender, other factors affecting adult swimming skills were the number of years spent in school and the proximity of residence to swimming facilities.

Sisältö

I Kuudesluokkalaisten uimataito

I Johdanto	10
2 Tutkimusmenetelmät	11
2.1 Kyselylomake uudistui	11
2.2 Tutkimukseen osallistuneet koulut ja oppilaat	11
3 Kuudesluokkalaisista 72 prosenttia osasi uida	12
3.1 Vanhempien rooli on merkittävä alkeisuimataidon oppimisessa	14
3.2 Koulun uinninopetus ja sen yhteys lasten uimataitoon.	15
3.3 Uimahallin sijainti kunnassa oli yhteydessä lasten uimataitoon	18
3.4 Lasten uimataito oli heikoin Pohjois-Suomessa.	18
3.5 Neljännes kuudesluokkalaisista käy säännöllisesti uimahallissa	20
3.6 Antaako kyselytutkimus luotettavan kuvan lasten uimataidosta?	21
4 Hyvä uinninopetusjärjestelmä on tuloksellinen.	22
4.1 Oulu panostaa koululaisten uinninopetukseen	22
4.2 Jyväskylässä tavoitteena on uimataitoinen oppilas	25
5 Pohdinta	30

II Aikuisten uimataito

I Johdanto	33
2 Aikuisten uimataito vaihteli ikäryhmittäin	33
3 Miesten uimataito oli hieman parempi kuin naisten uimataito.	35
4 Kouluvuosien määrä oli yhteydessä uimataitoon.	37
5 Aikuisten uimataito oli yleisintä Uudellamaalla.	38
6 Yhteenveto	39
Liitteet	41

I Kuudesluokkalaisten uimataito

I Johdanto

Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry, LIKES-tutkimuskeskus sekä Opetushallitus aloittivat suomalaisten lasten uimataidon selvittämisen vuonna 1999, jolloin tutkittiin, kuinka suuri osa kouluista järjestää uinninopetusta oppilailleen. Kuudesluokkalaisten lasten uimataitoa selvitettiin ensimmäisen kerran vuonna 2000. Tutkimus toistettiin vuosina 2004 ja 2006. (Hakamäki & Rajala 2006.) Vuonna 2011 tehty tutkimus on jatkoa edellä mainituille tutkimuksille. Nämä tutkimukset ovat omalta osaltaan seuranneet suomalaisten lasten uimataidon kehitystä ja luoneet pohjaa lasten uimataitoa selvittävälle seurantatutkimukselle, jota ei ole aikaisemmin Suomessa ollut.

Tutkimusten lähtökohtana on ollut uimataidon pohjoismainen määritelmä: lapsi on uimataitoinen, jos hän syvään veteen jouduttuaan osaa uida 200 metriä, josta 50 metriä selällään. (Kuusela 2000, Kurki & Rajala 2004, Hakamäki & Rajala 2006.) Vuonna 2011 tehdyssä kuudesluokkalaisten uimataitotutkimuksessa tiedonkeruuta kehitettiin niin, että myös alkeisuimataito (10 metriä) ja perusuimataito (50 metriä) huomioitiin uimataidon pohjoismaisen määritelmän rinnalla. Tutkimuksessa selvitettiin lasten uimataidon lisäksi koulujen uinninopetuksen käytäntöjä.

Keskeiset tutkimuskysymykset lasten uimataidon selvittämiseksi olivat:

- Kuinka suuri osuus suomalaisista kuudesluokkalaisista on pohjoismaisen uimataidon määritelmän mukaisesti uimataitoisia? Kuinka suuri osa hallitsee perusuimataidon? Kuinka suuri osa alkeisuimataidon?
- Kuinka yleistä uinninopetus on alakouluissa?
- Mitkä asiat ovat yhteydessä lasten uimataitoon? Onko lasten uimataidossa eroa niiden koulujen tai kuntien välillä, jotka järjestävät alakouluissa uinninopetusta verrattuna niihin, jotka eivät sitä järjestä? Onko lasten uimataidossa eroa niissä kunnissa, joissa on uimahalli verrattuna niihin kuntiin, joissa uimahallia ei ole?
- Kuinka ahkeria uimahallin käyttäjiä kuudesluokkalaiset ovat? Onko uimahallissa käyminen vapaa-ajalla yhteydessä lasten uimataitoon?

Tutkimustulosten lisäksi raportissa kuvataan Oulun sekä Jyväskylän uinninopetusjärjestelmät, jotka toteutuvat kunnan liikuntatoimen ja opetustoimen tiiviillä yhteistyöllä.

2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksessa selvitettiin kuudesluokkalaisten uimataitoa kyselytutkimuksella. Tutkimuksen perusjoukko muodostui Suomen alakouluista lukuvuonna 2010–2011. Kysely lähetettiin noin kymmenessosaan alakouluista. Otoksen koko oli 300 koulua (noin 5 000 oppilasta).

Otoksen koulujen rehtoreille tai johtaville opettajille lähetettiin kyselylomakkeet sisältävä kirje helmikuussa 2011 (liite 1). Kirjeessä heitä pyydettiin välittämään kyselylomakkeet yhdelle kuudennen luokan opettajalle. Pienemmissä kouluissa kyselylomake kohdistettiin kaikille kuudennen luokan oppilaille.

Opettaja sai kyselylomakkeen (liite 2), jossa on yleinen koko koulua koskeva osa (mm. kysymyksiä koulun uinninopetuksen käytännöistä sekä siitä, onko kunnassa uimahalli). Tämän lisäksi opettaja sai oppilaille tarkoitetut uimataidon kyselylomakkeet (liite 3), jotka hän jakoi oppilaille. Oppilaat vastasivat lomakkeessa oleviin kysymyksiin kirjallisesti opettajan ohjeiden mukaisesti.

Kyselytutkimuksen lisäksi raporttiin on koottu tietoa Oulussa ja Jyväskylässä toimivista koululaisten uimaopetusjärjestelmistä sekä tuloksia muutamien kuntien järjestämistä kuudesluokkalaisten uimataitotesteistä. Nämä tiedot kerättiin puhe-
linhaastatteluilla.

2.1 Kyselylomake uudistui

Oppilaiden kyselylomaketta kehitettiin vuosien 2000, 2004 ja 2006 tutkimuksissa käytettyjen kyselylomakkeiden (liite 4) pohjalta. Lomaketta uudistettiin, jotta lasten uimataidosta muodostuisi aikaisempaa tarkempi kuva. Lomaketta uudistettaessa pyrittiin säilyttämään vertailtavuus aikaisempiin tutkimuksiin. Aikaisemmin oppilaat ovat vastanneet uimataitoa koskeviin kysymyksiin viittaamalla, jolloin sosiaalinen paine on saattanut vaikuttaa joidenkin oppilaiden vastaamiseen. Vuonna 2011 tehdyssä tutkimuksessa jokainen tutkimukseen osallistunut oppilas sai oman kyselylomakkeen, johon oppilas vastasi kirjallisesti. Uudistettu kyselylomake testattiin tutkijan johdolla yhdellä alakoululla ennen varsinaista tiedonkeruuta.

2.2 Tutkimukseen osallistuneet koulut ja oppilaat

Opetushallitus toimitti tutkimusta varten osoitetiedot niistä suomalaisista peruskouluista, jotka järjestävät kuudennen luokan opetusta. Tutkimukseen valittiin mukaan yhteensä 300 alakoulua. Tutkimuksessa mukana olleista kouluista 30 oli

ruotsinkielisiä, loput suomenkielisiä. Asukasluvultaan 30 suurimmasta kunnasta tutkimukseen valittiin satunnaisesti mukaan useampia kouluja suhteessa kunnan asukaslukuun (liite 5). Muista kunnista tutkimukseen valittiin satunnaisesti yksi alakoulu. Tutkimuksessa oli mukana kouluja 226 eri kunnasta.

Tutkimukseen vastasi määräaikaan mennessä 66 prosenttia kouluista. Uusintakyselyn jälkeen vastausprosentti oli 87. Kyselyyn vastasi yhteensä 5295 kuudennen luokan oppilasta, joista puolet oli poikia ja puolet tyttöjä. Pieni osa vastaajista ei ilmoittanut sukupuoltaan, mutta näiden oppilaiden vastaukset on huomioitu oppilaiden kokonaismäärässä.

Neljä koulua ilmoitti, että koulussa ei ollut lukuvuonna 2010–2011 kuudennen luokan oppilaita. Yksi koulu tarjosi opetusta pelkästään erityistä tukea tarvitseville kehitysvammaisille lapsille, eikä osallistunut tutkimukseen.

3 Kuudesluokkalaista 72 prosenttia osasi uida

Kuudennen luokan oppilaita uimataitoisia oli 72 prosenttia (kuvio 1). Tutkimuksen lähtökohtana oli uimataidon pohjoismainen määritelmä: lapsi on uimataitoinen, jos hän syvään veteen pudottuaan pystyy uimaan 200 metriä, josta 50 metriä selällään.

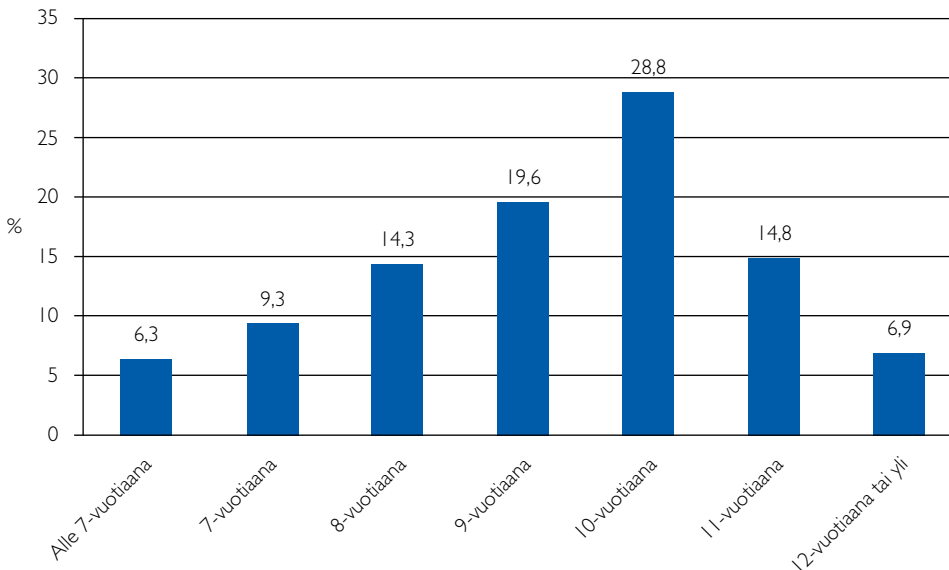

Kuvio 1. Suomalaisen kuudesluokkalaisten uimataito vuonna 2011.

Uimataitoisten lisäksi vajaa viidennes kuudennen luokan oppilaista pystyi uimaan perusuimataidon edellyttämät 50 metriä. Kuusi prosenttia oppilaista osasi uida omien sanojensa mukaan 25 metriä ja kaksi prosenttia 10 metriä. Täysin uimataidottomia oppilaista oli yksi prosentti. Tyttöjen ja poikien uimataidossa ei ollut juuri eroja.

Aikaisemmissa tutkimuksissa lasten uimataito on ollut jonkin verran parempi. Esimerkiksi vuonna 2006 tehdyn tutkimuksen mukaan 80 prosenttia kuudesluokkalaaisista tytöistä ja pojista vastasi osaavansa uida. Täysin uimataidottomien määrä oli lähes sama, eli yksi prosentti oppilaista vastasi olevansa uimataidottomia. (Hakamäki & Rajala 2006.) Tuloksia ei voi suoraan verrata toisiinsa, sillä kyselyn toteutustapa oli keväällä 2011 erilainen verrattuna aikaisempiin tutkimuksiin. Lisäksi täysin uimataidottomien määritelmä oli edellisissä tutkimuksissa hieman erilainen. Aikaisemmissa tutkimuksissa uimataidottomiksi luokiteltiin ne lapset, jotka eivät pystyneet uimaan 25 metriä, kun taas vuonna 2011 tehdystä tutkimuksesta uimataidottomiksi luokiteltiin lapset, jotka eivät pystyneet uimaan 10 metriä. Aikaisemmin oppilaat vastasivat kyselyyn luokassa viittaamalla, mikä on saattanut vaikuttaa joidenkin oppilaiden vastauksiin.

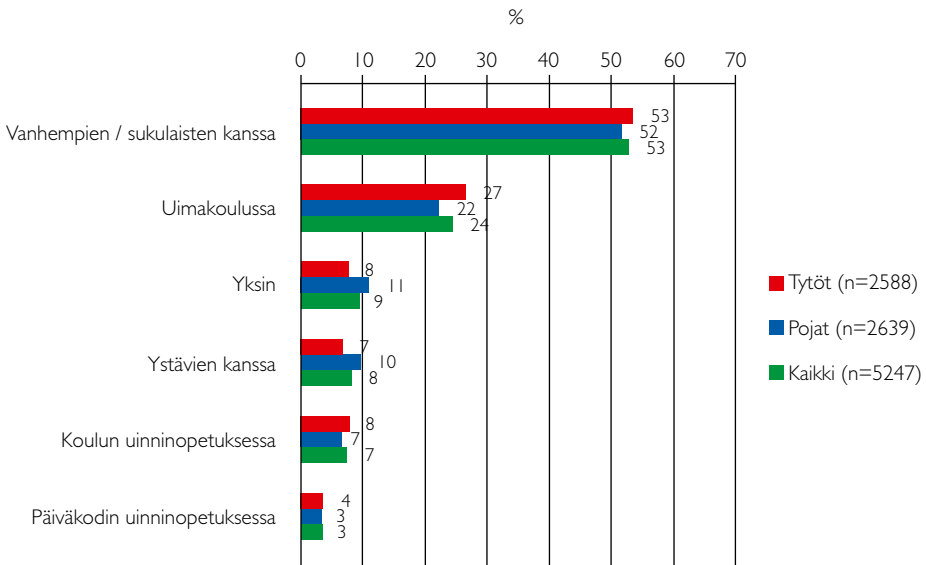
Vastausten perusteella oppilaat olivat oppineet uimaan 200 metriä, josta 50 metriä selällään keskimäärin 9,4 vuoden ikäisinä. Lähes puolet lapsista kertoi oppineensa uimaan joko yhdeksän tai kymmenen vuoden iässä (kuvio 2).

Kuvio 2. Lasten (n=3371) arvioima uimaan oppimisen ikä.

3.1 Vanhempien rooli on merkittävä alkeisuimataidon oppimisessa

Alkeisuimataito luo edellytykset riittävän uimataidon oppimiselle. Noin puolet kuudesluokkalaisista lapsista ilmoitti oppineensa alkeisuimataidon, eli uimaan vähintään 10 metriä, vanhempiensa tai sukulaistensa opastuksella (kuvio 3). Perheen merkitys uimaan oppimiselle on tullut esille myös aikaisemmissa tutkimuksissa (Hakamäki & Rajala 2006). Neljännos lapsista kertoi oppineensa alkeisuimataidon uimakoulussa. Pieni osa lapsista on oppinut alkeisuimataidon omien sanojensa mukaan koulun uinninopetuksessa, päivähoiton uinninopetuksessa, ystäviensä kanssa tai yksin.

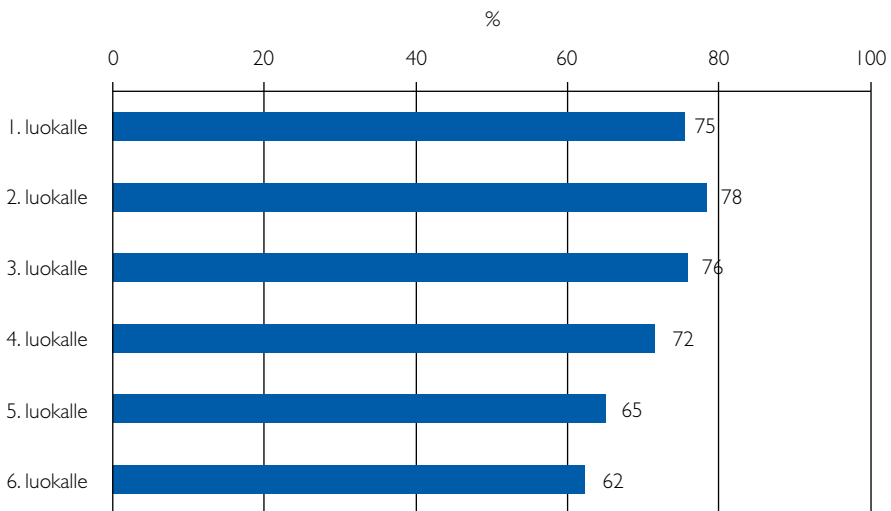

Kuvio 3. Alkeisuimataidon oppiminen.

3.2 Koulun uinninopetus ja sen yhteys lasten uimataitoon

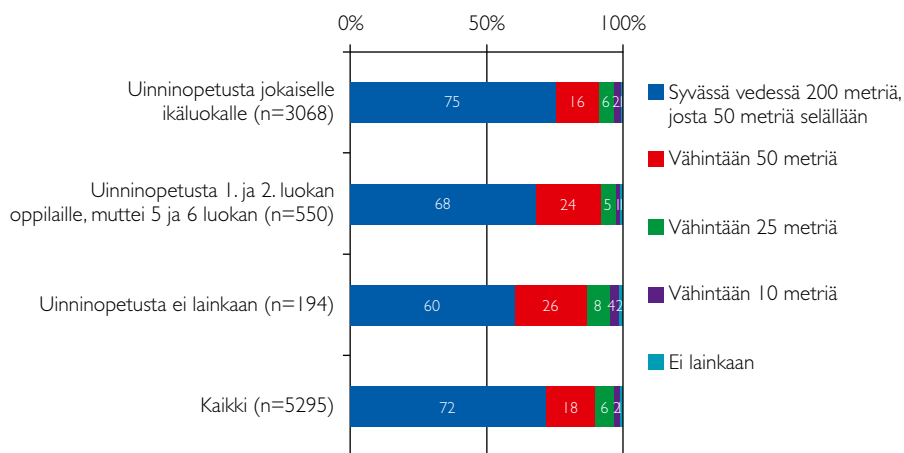
Kyselyyn vastanneiden opettajien (n=268) mukaan 57 prosenttia alakouluista järjesti uinninopetusta jokaisella luokka-asteella. Uinninopetusta ei järjestetty lainkaan viidessä prosentissa alakouluista. Uinninopetus painottui alakoulun ensimmäisille luokille (kuvio 4).

Kokonaisuudessaan koulujen uinninopetuksessa on ollut havaittavissa myönteistä kehitystä. Lukuvuonna 1997–1998 uinninopetusta ei ollut 21 prosentissa alakouluista. Vuonna 2000 tehdyssä kyselyssä 18 prosenttia kouluista ilmoitti, etteivät ne järjestä uinninopetusta lainkaan. Vuonna 2004 uinninopetus puuttui 12 prosentilta alakouluista ja vuonna 2006 kymmeneltä prosentilta alakouluista. (Anttila & Kurki 1999, Kuusela 2000, Kurki & Rajala 2004, Hakamäki & Rajala 2006.) Vuonna 2011 uinninopetusta järjesti jollain tavalla 95 prosenttia alakouluista.

Kuvio 4. Koulujen uinninopetus vuosiluokittain (n=268). Niiden koulujen osuus (%), joissa järjestetään uinninopetusta.

Lasten uimataito oli selvästi heikompi niissä kouluissa, joissa uinninopetusta ei järjestetty ollenkaan (kuvio 5). Vain 60 prosenttia kuudesluokkalaisista osasi uida kouluissa, joissa ei ollut lainkaan uinninopetusta. Kaikilla luokka-asteilla uinninopetusta järjestäneissä kouluissa 75 prosenttia lapsista osasi uida. Myös aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu vastaavanlainen yhteys koulun uinninopetuksen ja lasten uimataidon välillä (Hakamäki & Rajala 2006).

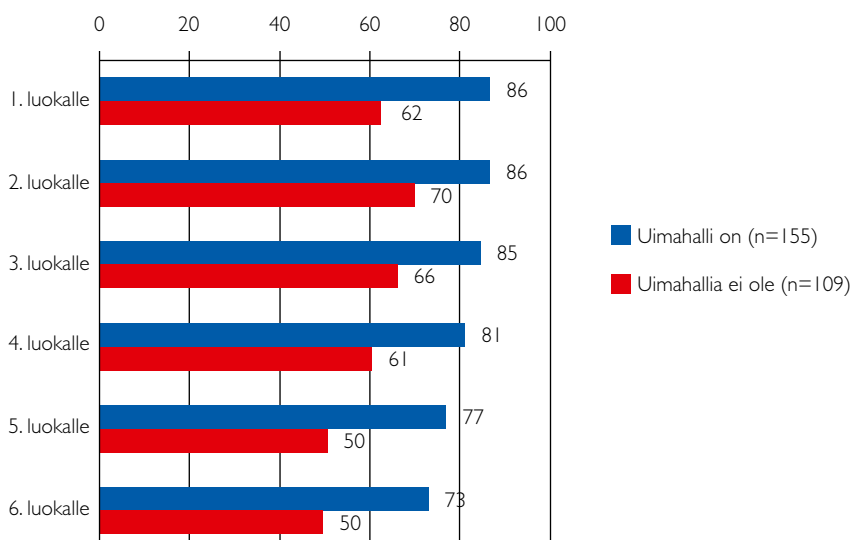

Kuvio 5. Koulun uinninopetuksen yhteys lasten uimataitoon.

Uinninopetusta järjestettiin yleisemmin kaikilla luokka-asteilla niissä kunnissa, joissa on uimahalli (kuvio 6). Uimahallin puuttumisen lisäksi opettajat kertoivat vähäisten taloudellisten resurssien vaikuttavan uinninopetuksen vähyyteen. Etenkin uinninopetuksessa usein tarvittavat bussikuljetukset ovat suuri kustannuserä. Monessa koulussa uinninopetusta järjestetään vain alakoulun ensimmäisillä luokilla. Uimahallin puuttuminen tai pitkä matka uimahalliin ja rahapula ovat aikaisemmissakin tutkimuksissa selittäneet vähäistä uinninopetusta. Kuudesluokkalaisten uinninopetuksen vähyyks on katsottu osaltaan johtuvan uinninopetuksen painottumisesta pienemmille koululaisille. (Hakamäki & Rajala 2006; Kurki & Rajala 2004.)

Tässä kyselyssä ei selvitetty koulujen uinninopetuksen tuntimääriä. Osa opettajista kuitenkin viittasi uinninopetuksen tuntimääriin eri luokka-asteilla kyselylomakkeen avoimissa kysymyksissä. Näistä vastauksista on pääteltävissä, että uinninopetuksen tuntimäärät ja käytännöt vaihtelevat paljon kuntien välillä. Joissakin kunnissa alakoululaiset saavat uinninopetusta vuosittain viisi kertaa, joissakin kunnissa uinninopetusta järjestetään vain ekaluokkalaisille ja joissakin kunnissa ei lainkaan. Aikaisemmissa tutkimuksissa opettajilta on kysytty kuudesluokkalaisten uimaopetuksen määrää. Uinninopetuksen määrä vaihteli huomattavasti eri koulujen välillä (Hakamäki & Rajala 2006).

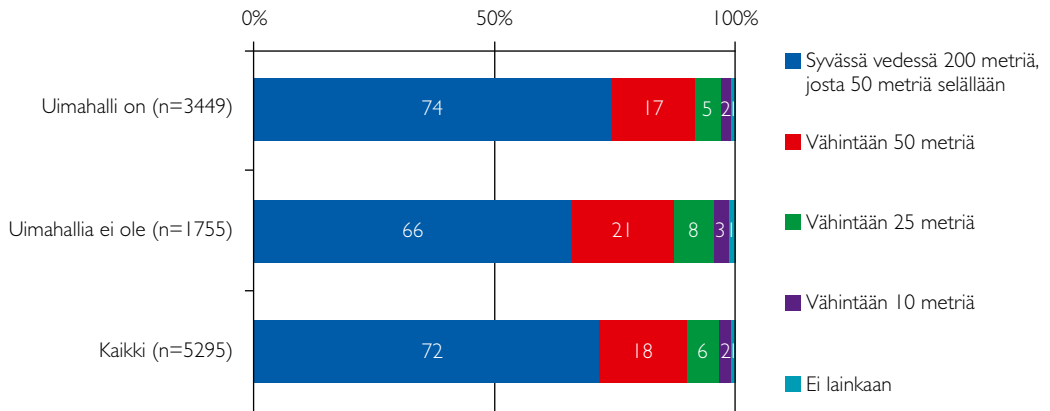
Myös uinninopetuksen sisällöt vaihtelevat. Muutamissa kunnissa uinninopetus on tarkkaan suunniteltua, kun taas jossain toisessa kunnassa oppilaat käyvät kylpylässä lähinnä virkistäytymässä, jolloin ei voida puhua varsinaisesta uinninopetuksesta.

Kuvio 6. Uinninopetuksen järjestäminen vuosiluokille 1–6 (%) sen mukaan, onko kunnassa uimahallia vai ei.

3.3 Uimahallin sijainti kunnassa oli yhteydessä lasten uimataitoon

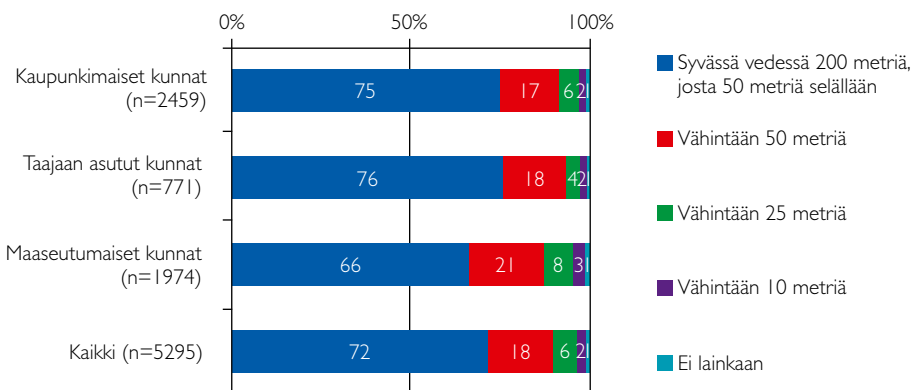
Uimataitoisten lasten osuus oli korkeampi niissä kunnissa, joissa on uimahalli verrattuna kuntiin, joissa uimahallia ei ole (kuvio 7). Uimahallipaikkakunnilla 74 prosenttia kuudesluokkalaisista osasi uida. Kunnissa, joissa uimahallia ei ole, 66 prosenttia lapsista ilmoitti osaavansa uida 200 metriä, josta 50 metriä selällään.

Kuvio 7. Paikkakunnalla olevan uimahallin yhteys lasten uimataitoon.

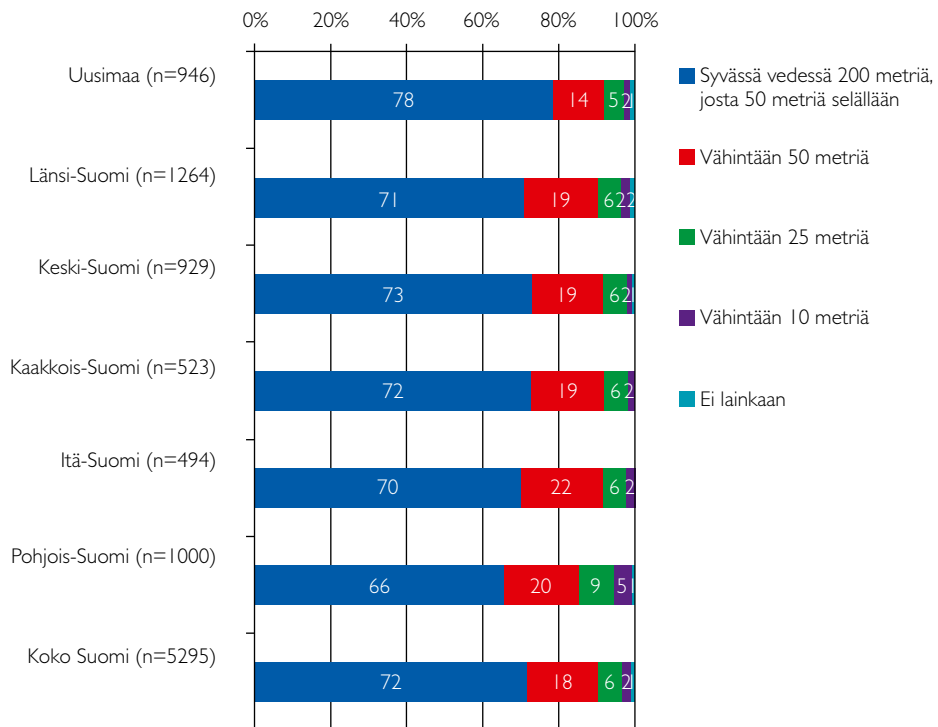
3.4 Lasten uimataito oli heikoin Pohjois-Suomessa

Kunnan väestötiheys oli yhteydessä lasten uimataitoon (kuvio 8). Maaseutumaisissa kunnissa kuudesluokkalaisten uimataito oli heikompi kuin taajaan asutuissa tai kaupunkimaisissa kunnissa. Kuntaluokituksessa on käytetty Tilastokeskuksen kuntaluokitusta (Tilastokeskus 2011).

Kuvio 8. Kunnan väestötiheys ja lasten uimataito.

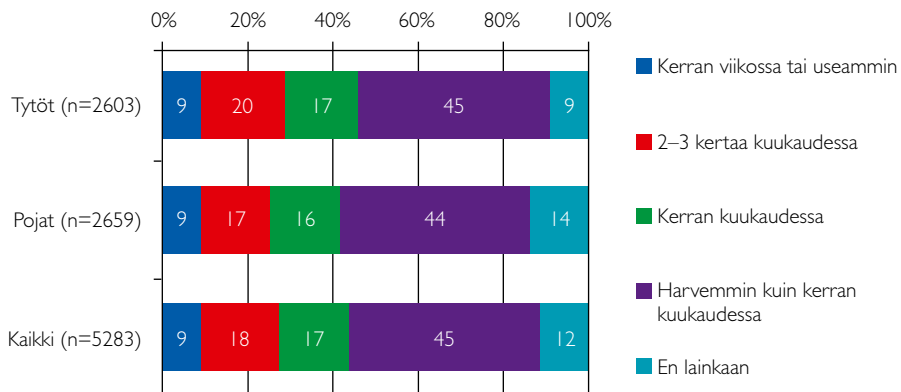
Eri puolilla Suomea asuvien lasten uimataidossa oli myös eroja (kuvio 9). Parhaiten osasivat uida Uudellamaalla asuvat lapset (78 %) ja heikoiten Pohjois-Suomessa asuvat lapset (66 %). Näihin lukuihin liittyy myös uimahalliverkosto. Uimahalli puuttuu useimmin maaseutumaisista kunnista, ja Pohjois-Suomessa uimahalleja on harvemmassa kuin Etelä-Suomessa.

Kuvio 9. Lasten uimataito eri puolilla Suomea.

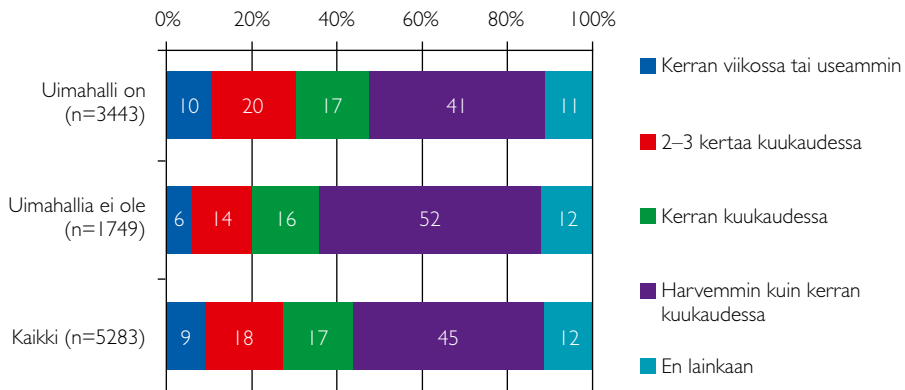
3.5 Neljännes kuudesluokkalaisista käy säännöllisesti uimahallissa

Kyselyyn vastanneista oppilaista 27 prosenttia ilmoitti käyvänsä talven aikana uimahallissa vähintään kahdesta kolmeen kertaan kuukaudessa kouluajan ulkopuolella (kuvio 10). Näistä lapsista aktiivisia uimahallissa kävijöitä oli noin kymmenen prosenttia – nämä lapset ilmoittivat käyvänsä uimahallissa kerran viikossa tai useammin. Kuudennen luokan oppilaista 45 prosenttia kertoi käyvänsä uimahallissa harvemmin kuin kerran kuukaudessa ja reilu kymmenen prosenttia ei käynyt uimahallissa lainkaan.

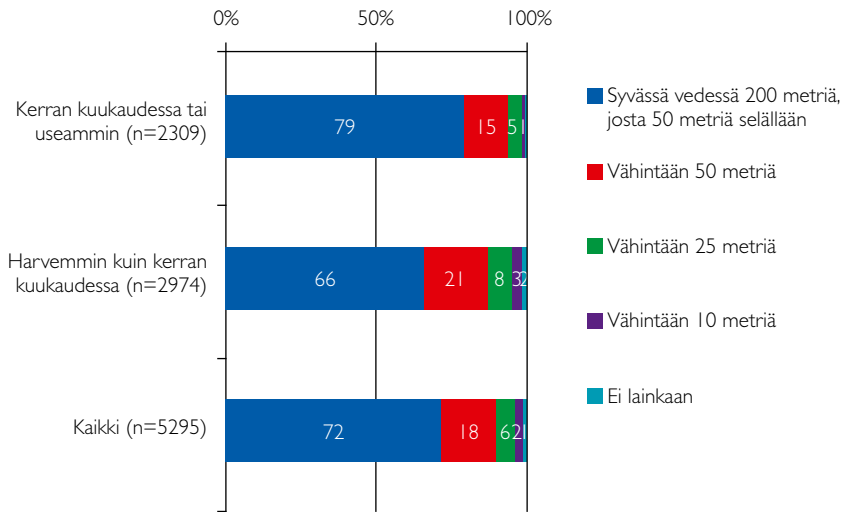
Kuvio 10. Kuudesluokkalaisten uinnin harrastaminen kouluajan ulkopuolella.

Uimahallipaikkakunnilla asuvat lapset kävivät hieman useammin uimahallissa kuin lapset, jotka asuvat paikkakunnalla, jossa uimahallia ei ole (kuvio 11).

Kuvio 11. Paikkakunnalla olevan uimahallin yhteys uinnin harrastamiseen.

Uimahallissa säännöllisesti talven aikana käyneiden lasten uimataito oli selvästi parempi verrattuna lapsiin, jotka eivät käyneet uimahallissa vapaa-ajallaan (kuvio 12). Kerran kuukaudessa tai useammin uimahallissa käyvistä lapsista 79 prosenttia osasi uida. Harvemmin kuin kerran kuukaudessa uimahallissa käyvistä lapsista 66 prosenttia vastasi osaavansa uida.

Kuvio 12. Uimahallissa kouluajan ulkopuolella käyminen ja lasten uimataito.

3.6 Antaako kyselytutkimus luotettavan kuvan lasten uimataidosta?

Tässä tutkimuksessa lasten uimataitoa on selvitetty kyselytutkimuksella. Aikaisemmissa tutkimuksissa on saatu viitteitä siitä, että lapset aliarvioivat omaa uimataitoaan, toisin sanoen osa lapsista ei tiedä pystyvänsä uimaan 200 metriä, josta 50 metriä selällään (Hakamäki & Rajala 2006; Kurki & Rajala 2004). Kyselytutkimuksen luotettavuuden arvioimiseksi muutamilta kunnilta tiedusteltiin kuntien lapsille koululiikunnan yhteydessä tekemien uimataitotestien tuloksia. Testituloksia vertailtiin kyselyllä saatuihin tuloksiin. Vertailussa oli mukana viisi kuntaa (Iisalmi, Jyväskylä, Oulu, Pori ja Tampere). Näiden kuntien järjestämiin uimataitotesteihin osallistui lukuvuonna 2010–2011 yhteensä noin 5000 kuudesluokkalaista, joista 90 prosenttia suoriutui pohjoismaisesta uimataitotestistä. Näiden kuntien kuudesluokkalaisista noin 400 vastasi keväällä 2011 uimataitokyselyyn. Vastanneista 84 prosenttia ilmoitti osaavansa uida. Nämä luvut tukevat osaltaan olettamusta siitä, että lasten uimataito on todellisuudessa hieman kyselyllä selvitettyä uimataitoa parempi.

4 Hyvä uinninopetusjärjestelmä on tuloksellinen

Koulujen uinninopetus on tutkimuksen mukaan yhteydessä lasten uimataitoon. Koululiikunnan yhteydessä järjestettävä uinninopetus tavoittaa kaikki lapset, toisin kuin vapaaehtoiset kouluajan ulkopuolella järjestettävät uimakoulut. Tässä kuvataan esimerkinomaisesti kahden kaupungin uinninopetukseen liittyviä käytäntöjä. Sekä Oulussa että Jyväskylässä alakoululaisten uinninopetus toteutuu liikuntatoimen ja perusopetuksen välisellä tiiviillä yhteistyöllä.

Oulun ja Jyväskylän uinninopetusjärjestelmien tehokkuudesta kertoo osaltaan uimataitoisten lasten määrä. Oulussa 93 prosenttia ja Jyväskylässä 90 prosenttia kuudesluokkalaisista selviytyy pohjoismaisesta uimataitotestistä.

4.1 Oulu panostaa koululaisten uinninopetukseen

Oulun kaupunki järjestää alakoululaisille uinninopetusta liikuntatoimen ja opetustoimen tiiviillä yhteistyöllä. Oulussa toimii poikkihallinnollinen uinninopetuksen kehittämistyöryhmä, jonka tehtävänä on suunnitella koulujen uinninopetusta. Työryhmään kuuluvat liikuntapalvelupäällikkö, perusopetuksen päällikkö, liikunnanopettaja, luokanopettaja, rehtori, kaupungin uimaopettaja, erityisliikunnanohjaaja sekä liikuntas sihteeri.

Liikuntatoimi vastaa uinninopetuksesta ja siitä aiheutuvista kustannuksista. Opetustoimelta ei peritä uinninopetuksen yhteydessä uimahallien sisäänpääsymaksuja eikä maksua uinninopetuksesta. Uinninopetuksen kuljetuskustannuksista vastaa opetustoimi.

Uinninopetukselle on asetettu selkeät tavoitteet

Oulun kaupunki on määritellyt uinninopetukselle tavoitteet (Taulukko 1). Neljännen luokan tavoitteisiin kuuluu, että oppilas pystyy uimaan vähintään 25–50 metriä. Kuudesluokkalaisten tavoitteena on uimataidon pohjoismaisen määritelmän mukainen uimataito: hypähtyään uintisyvyiseen veteen oppilas pystyy uimaan yhtäjaksoisesti 200 metriä, josta 50 metriä selällään. Lasten uimataito testataan neljännellä ja kuudennella luokalla.

Taulukko 1. Oulun uinninopetuksen tavoitteet ja uimataitotestit alakoulun aikana.

Luokka	Tavoite	Testi
1 lk	Alkeisselkäuinti	
2 lk	Alkeiskrooliuinti	
3 lk	Selkäuinti, krooliuinnin hengitys	
4 lk	Krooliuinti, alkeisrintauinti	25–50 metrin matkaintitesti
5 lk	Rintauinti	
6 lk	Uintilajien kertaus, vesipelastus	Pohjoismainen uimataitotesti

Koulujen uintiviikot vaativat tarkan suunnitelman

Koulujen uinninopetukseen osallistuu vuosittain lähes 8000 alakoululaista, joten uinninopetus edellyttää tarkkaa suunnittelua. Liikuntatoimi laatii koulujen uintiviikoista koko lukuvuoden kattavan suunnitelman kesällä ennen lukuvuoden alkamista. Yhtä koulua varten on varattu yksi uintiviikko. Muutamien suurempien koulujen uinninopetus järjestetään kahden tai kolmen viikon aikana. Opetustoimi lähettää liikuntatoimelle kesällä arvion seuraavan syksyn luokista ja oppilasmääristä, joiden pohjalta liikuntatoimi laatii tarkan luokkakohtaisen uintisuunnitelman aikatauluineen. Uintivuorolistat jaetaan kouluille ennen syyslukukauden alkamista. Koulu varmistaa ennen uintijakson alkamista luokkien ja oppilaiden määrät kaupungin uimaopettajille.

Koulu vastaa siitä, että oppilaiden mukana on riittävästi opettajia, jotka valvovat oppilaita puku- ja pesuhuonetoiloissa. Luokanopettajat seuraavat uinninopetusta altaan reunalta tai avustavat tarpeen vaatiessa uinninopetusta. Liikuntatoimen uimaopettajat vastaavat uinninopetuksen sisällöstä.

Uintia opetetaan alakoululaisille viisi kertaa jokaisena lukuvuotena (Taulukko 2). Uinninopetuksen oppitunti on pituudeltaan 40 minuuttia, josta aktiivista uinninopetusta on 30 minuuttia. Oppilaille varataan vapaata uintiaikaa viidestä kymmeneen minuuttiin.

Taulukko 2. Oulun uimaopetuskerrat alakoulun aikana.

Luokka	Perusopetuskerrat (kouluaikana)	Lisäopetuskerrat (kesällä, vapaaehtoinen)	Tukiopetuskerrat (kouluaikana)
1 lk	5	5	
2 lk	5	5	
3 lk	5	5	
4 lk	5	5	
5 lk	5		5
6 lk	5		5

Oulu järjestää uinnin lisäopetusta kesällä

Oulussa on käytössä Suomessa ainutlaatuinen uinnin lisäopetusjärjestelmä (Taulukko 2). Lisäopetusta tarjotaan niille 1–4-luokkalaisille, jotka eivät ole alakoulun ensimmäisten luokkien aikana saavuttaneet luokka-asteille asetettuja uimataidon tavoitteita. Lisäopetus järjestetään kesäkuussa koulun päätyttyä. Lisäopetukseen kuuluu viisi uintikertaa maanantaista perjantaihin yhden viikon aikana. Liikuntatoimi lähettää kouluille tiedon lisäopetuksen tarpeesta olevista lapsista. Koulu puolestaan välittää tiedon lasten huoltajille, jotka vahvistavat liikuntatoimelle lapsen osallistumisen lisäopetukseen.

Opetusryhmät ovat lisäopetuksessa pieniä. Oulussa on käytössä nuorten työllistämiseen tarkoitettu 280 euron arvoinen kesäseteli, jonka kautta uimaseurat voivat työllistää 15–17-vuotiaita nuoria koululaisten uinnin lisäopetuksen apuohjaajiksi. Tämä takaa sen, että lapsi saa tarpeen vaatiessa henkilökohtaisen apuohjaajan uinninopetuksen tueksi.

Lisäopetus kuljetuksineen on perheille maksutonta. Kuljetukset on koottu koulukohtaisesti; lapset haetaan oman koulun pihalta ja heidät tuodaan takaisin koulun pihalle uinninopetuksen jälkeen. Liikuntatoimi ja opetustoimi jakavat lisäopetuksen kuljetuskustannukset.

Vuonna 2010 lisäopetusta tarjottiin 750 lapselle, osallistujia oli noin 400. Kaupunki saa järjestettyä kaikkien lisäopetukseen osallistuvien lasten opetuksen kahdessa viikossa. Uimaopettajat tulevat liikuntatoimen kautta, mutta lisäopetuksen apuohjaajat tulevat uimaseuroista.

Uinnin tukiopetus tehostaa opetusta

Kaikki oppilaat eivät saavuta uinninopetukselle asetettuja tavoitteita normaalin uinninopetuksen yhteydessä. Niille viidennen ja kuudennen luokan oppilaille, jotka eivät opi tavoitteiden mukaista uimataitoa, järjestetään uinnin tukiopetusta viisi kertaa kouluaikana (Taulukko 2). Tukiopetusjakso on mahdollisimman pian normaalin uinninopetusjakson jälkeen.

Oulussa 93 prosenttia kuudesluokkalaisista on uimataitoisia

Oulussa koululaisten uimataitoa testataan ensimmäisen kerran neljännellä luokalla (Taulukko 1). Lukuvuonna 2009–2010 neljäsluokkalaisista 87 prosenttia suoriutui 25–50 metrin matkauintitestistä uinnin perusopetusjakson jälkeen ja 91 prosenttia lisäopetuksen jälkeen. Kuudesluokkalaisten uimataito testataan uimataidon pohjoismaisen määritelmän mukaisesti. Uimataitoiset oppilaat saavat merkinnän uimataidostaan kuudennen luokan kevättodistukseen. Keväällä 2010 oululaisista kuudesluokkalaisista 93 prosenttia oli uimataitoisia.

Vesileikkikoulu liikuttaa esikoululaisia

Oulussa uinninopetus on tuttua suurimmalle osalle koulunsa aloittavista lapsista, sillä kaupunki järjestää uinninopetusta myös kaikille esikoulussa oleville lapsille. Esikoululaisten uinninopetus toteutetaan sosiaali- ja terveystieteiden alaisuuteen kuuluvan päivähoiton sekä liikuntatoimen yhteistyönä. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut vastaavat kuljetuksista, liikuntatoimi opetuksesta. Kuusivuotiaiden uinninopetus järjestetään viikon mittaisena vesileikkikouluna.

Uuden Oulun tuomat haasteet uinninopetukseen

Oulun uinninopetusjärjestelmällä on pitkät perinteet. Se juontaa juurensa 1970-luvulle, jolloin ensimmäinen uimahalli avattiin Ouluun. Nykyistä järjestelmää on kehitetty 1980-luvulta lähtien. Nykyisin käytössä olevan järjestelmän syntymistä on edesauttanut se, että kunnan päättäjätasolla on ollut ihmisiä, jotka ovat aktiivisesti toimineet uinninopetusjärjestelmän kehittämisen sekä uimahallirakentamisen puolesta. Uinninopetusjärjestelmä ei toimisi ilman liikuntatoimen ja opetustoimen hyvää yhteistyötä. Uimaopetuskertoja kertyy oululaisille lapsille liikunnanopetuksen yhteydessä alakoulun aikana yhteensä 30 (Taulukko 2). Jos lapsella on ongelmia uimataidon oppimisessa, hänellä on mahdollisuus osallistua lisä- ja tukiovetuskertoille, joiden aikana maksuttomia uinninopetuskertoja voi parhaimmillaan olla 30. Näin yhdellä oppilaalla on mahdollisuus yhteensä 60 uimainopetuskertaan alakoulun aikana.

Oulun seudulla valmistellaan parhaillaan kuntaliitosta. Oulunsalon, Kiimingin, Haukiputaan, Yli-Iin ja Oulun solmima kuntaliitos astuu voimaan vuoden 2013 alussa. Kaikkien Ouluun liittyvien kuntien uinninopetus ei ole läheskään samalla tasolla kuin Oulussa, joten uinninopetuksen yhtenäistäminen vaatii ponnisteluja ja uusia ratkaisuja. Kuntaliitoksia on toteutettu Oulun seudulla aikaiseminkin, kun Ylikiimingin ja Oulun kuntaliitos astui voimaan vuonna 2009. Tuolloin ylikiimingiläisistä kuudesluokkalaista 75 prosenttia osasi uida, kun Oulussa kuudesluokkalaisten uimataitoprosentti oli yli 90. Nämä luvut kertovat omalta osaltaan Oulun uimaopetusjärjestelmän tehokkuudesta.

4.2 Jyväskylässä tavoitteena on uimataitoinen oppilas

Jyväskylässä kaupungin liikuntapalvelukeskuksen ja opetuspalveluiden välinen sopimus luo pohjan alakoululaisten uinninopetukselle. Koululaisten uinninopetus toteutuu asiantuntijatiimin laatiman perusopetuksen uinnin opetussuunnitelman mukaisesti. Opetussuunnitelma on syntynyt kaupungin liikunnanohjaajien, alakoulun opettajien, Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksen sekä liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan yhteistyönä. Suunnitelmassa on hyödynnetty myös Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry:n asiantuntemusta. Uinnin opetussuunnitelmassa on selvät luokkakohtaiset tavoitteet uimataidon

oppimiselle ja kehittymiselle. Taulukko 3 esittelee Jyväskylän uinninopetuksen tavoitteita sekä oppilaiden uimataidon kehittymisen seuraamiseksi toteutettavia uimataitotestejä.

Taulukko 3. Jyväskylän uinninopetuksen tavoitteet ja uimataitotestit alakoulun aikana.

Luokka	Tavoite	Testi
1 lk	USKALLA: veteen totuttelu, kellunnat, liu'ut, potkut	
2 lk	PYSY PINNALLA: eri tekniikoiden alkeet (myyrä, alkeisselkä, krooli, alkeisrinta), sukeltaminen	
3 lk	ETENE: selkäkrooli, kroolin käsiveto	25 metrin matkauintitesti
4 lk	KEHITÄ TAITOJASI: rintauinti, hypyt, 50 m:n uinti	
5 lk	KEHITÄ TAITOJASI: krooliuinti, vesipelastus, matkauinti	
6 lk	OSAA UIDA – OPI PELASTAMAAN: rinta- ja selkäuintien vahvistaminen, vesipelastustaidot, kylkikäännös	Pohjoismainen uimataitotesti

Uinninopetusta on eniten toisella luokalla

Alakoululaiset käyvät kouluaikana uimassa pääsääntöisesti neljä kertaa lukuvuoden aikana. Toisen luokan oppilailla uintikertoja on kuitenkin enemmän, yhteensä kahdeksan. Uinninopetusta järjestetään tunti viikossa neljänä viikkona peräkkäin. Taulukko 4 kertoo uinninopetuksen tuntimäärät sekä uinninopetuksen ajankohdan lukuvuoden aikana. Uimahalliolosuhteet sekä uinninopettajien määrä vaikuttavat osaltaan siihen, kuinka paljon uinninopetusta järjestetään alakoulun aikana.

Taulukko 4. Jyväskylän uinninopetuksen tuntimäärät ja jaksotus alakoulussa.

Luokka	Tuntimäärä	Ajankohta
1 lk	4	Kevät
2 lk	4 + 4	Syksy + kevät
3 lk	4	Syksy
4 lk	4	Kevät
5 lk	4	Syksy
6 lk	4	Kevät

Uinninopetuksen jaksotuksen yhtenä tarkoituksena on painottaa uinninopetusta alakoulun ensimmäisille luokille. Uinninopetusta on neljänä lukukautena peräkkäin ensimmäisen luokan kevätlukukaudesta kolmannen luokan syysluku-kauteen. Olosuhteiden vuoksi joitakin poikkeuksia ilmenee silloin tällöin, mutta pääsääntöisesti uinninopetus toimii esitetyn jaksotuksen mukaisesti. Uinninopetuksen painottuminen alakoulun ensimmäisille luokille on koettu Jyväskylässä toimivaksi.

Jyväskylän kaupungin perusopetuksen uinnin opetussuunnitelmassa on määritelty kaikkien opetuskertojen sisältö. Taulukko 5 kuvaa toisen luokan oppilaiden uinninopetuksen sisältöä.

Taulukko 5. Jyväskylän uimaopetuksen tuntisisällöt alakoulun toisella luokalla.

Tunti	Sisältö
1	Veteen totuttelu vesileikkien avulla. Kerrataan kellunta, päin- ja selinliuku sekä potkut. Sukellusharjoituksia. Liikkuminen vedessä eri tavoin.
2	Vesileikkejä. Päinliuku. Myyräuinti: potkut, käsiveto ja hengitys.
3	Vesileikkejä. Selinkellunta. Alkeisselkäuinti: käsiliike ja potkut. Erilaisia harjoituksia pysyen pinnalla (sculling/lautatempu).
4	Vesileikkejä. Myyrä- ja alkeisselkäuinnin tekniikoiden hiominen.
5	Vesileikkejä. Myyräuinnin kertaus. Krooliuinnin käsivetoon tutustuminen. Sukellusharjoituksia.
6	Vesileikkejä. Alkeisselkäuinnin kertaus. Pituussukellus.
7	Vesileikkejä. Selkäkroolin käsivetoon tutustuminen. Alkeisrintauinti: rintauinnin käsiveto.
8	Vesileikkejä. Alkeisrintauinnin kertaus. Erilaisia harjoituksia pysyen pinnalla (sculling/lautatempu).

Uintiaikojen sekä kuljetusten järjestäminen vaatii hyvää suunnittelua

Jyväskylässä alakoulujen uinninopetukseen osallistuu vuosittain yli 7000 oppilasta noin 40 koulusta. Uinninopetuksen lukujärjestyksen laatimisesta vastaa yhden alakoulun opettaja oman työnsä ohella. Hän laatii uinninopetuksen lukujärjestyksen yhteistyössä alakoulujen liikuntavastaavien sekä rehtoreiden kanssa. Sama henkilö järjestee uinninopetuksen edellyttämät kuljetukset. Lähellä uimahalleja sijaitsevista kouluista oppilaat siirtyvät koululta uimahallille kävellen tai pyöräillen.

Kuljetuskustannukset ovat uinninopetuksen suurin kustannuserä. Kustannusten hallitsemiseksi uimahallille tuodaan usein useampi opetusryhmä kerrallaan. Tämä on mahdollista isojen uimahallitilojen puolesta, mutta vaatii luonnollisesti samalla useamman uimaopettajan.

Jyväskylässä toimii myös muutama yksityinen peruskoulu. Nämä koulut neuvottelevat uinninopetuksestaan erikseen liikuntapalvelukeskuksen kanssa. Näiden koulujen uinninopetus toteutuu ostopalveluna.

Liikuntapalvelukeskus vastaa uinninopetuksesta

Koululaisten uinninopettajina toimivat liikuntapalvelukeskuksen liikunnanohjaajat. Yhden liikunnanohjaajan vastuulla on järjestää uimaopettaja kaikille uintikerroille. Uimaopettajina toimivia liikunnanohjaajia on kolmesta neljään, lisäksi Jyväskylässä on mahdollista hyödyntää uinninopetuksessa tarpeen mukaan liikunnanopettajiksi opiskelevia opiskelijoita. Koska uinninopetuksessa on useita opettajia, ei sama opettaja pysty välttämättä opettamaan samaa luokkaa jokaisella uintikerralla. Uinninopetuksen hyvä suunnitelma takaa kuitenkin sen, että opetuksen sisältö on sama opettajasta riippumatta. Tämän lisäksi uinninopettajien on tärkeää kommunikoida keskenään. Tätä varten on luotu eräänlainen kirjallinen raportointijärjestelmä, jonka kautta tieto kulkee uinninopettajien kesken. Uinninopettajien ammattitaitoa päivitetään tarpeen mukaan.

Vaikka kaupungin liikunnanohjaajat vastaavat uinninopetuksesta, on koulun opettaja vastuussa opetustilanteesta. Uimassa kulloinkin olevan ryhmän opettaja on mukana ainakin altaan reunalla. Opettaja voi halutessaan olla uinninopetuksen tukena myös altaassa.

Opettajan tehtävänä on tuoda oppilaat uimaopettajan luokse altaalle. Uimahallin työntekijöitä käytetään tarvittaessa apuna puku- ja pesuhuonetoiloissa, mikäli koululta ei ole luokan mukana aikuisia molemmista sukupuolista. Myös koulunkäyntiavustajia hyödynnetään apuna tarpeen mukaan.

Koululaisten uimataitoa seurataan

Jyväskylässä lasten uimataito testataan uinninopetuksen yhteydessä kolmannella ja kuudennella luokalla. Kolmannen luokan syyslukukauden uinninopetuksen jälkeen lapsi on osallistunut uinninopetukseen neljänä lukukautena peräkkäin. Tämä on hyvä ajankohta testata oppilaiden uimataito. Niille lapsille, jotka eivät ole oppineet alkeisuimataitoa ja jotka ovat kovasti jäljessä ryhmäänsä, tarjotaan lisäopetuksena LOISKIS-uimakoulu. Kyseessä on perheelle tarjottava maksuton lisäopetus, joka järjestetään iltapäivisin. Lisäopetukseen ei järjestetä kuljetuksia, vaan osallistuminen ja lasten tuominen uimahallille on perheen vastuulla. Tieto lisäopetuksen tarpeesta olevien lasten perheille menee luokanopettajien kautta. LOISKIS-uimakouluun kuuluu yhteensä kahdeksan opetuskertaa, kaksi kertaa viikossa neljän viikon ajan. LOISKIS-uimakouluja järjestetään kahdesta kolmeen vuodessa ryhmäkoon ollessa noin 15 lasta.

Kuudesluokkalaiset suorittavat pohjoismaisen uimataitotestin. Keväällä 2011 kuudennen luokan oppilaita 90 prosenttia suoriutui testistä. Viisi prosenttia oppilaita ei osallistunut testiin ja viisi prosenttia ei suoriutunut testistä.

Päiväkodeilla on mahdollisuus uinninopetukseen

Jyväskylän liikuntapalvelukeskus tarjoaa uinninopetusta myös päiväkotien 5–6-vuotiaille lapsille. Päiväkotien uimaopetusryhmät kokoontuvat viikoittain kahtena arki-aamuna. Opetusryhmiä on kahdeksan, ja uintiaika on yhdellä ryhmällä puoli tuntia. Päiväkodeilta on toistaiseksi peritty pieni maksu uinninopetuksesta, mikä selittää sen, että lapsia mahtuisi ryhmiin enemmänkin. Kaikki päiväkodit eivät sisällytä uinninopetusta esikoululaisten ohjelmaan. Esikoulu kuuluu ainakin toistaiseksi päivähoiton tavoin sosiaalipalveluiden alaisuuteen, mikä voi omalta osaltaan selittää sitä, että esikoululaisten uinninopetus ei ole yhtä hyvin organisoitua kuin alakoululaisten uinninopetus. Opetuspalvelut sekä liikuntapalvelut kuuluvat molemmat sivistystoimen alaisuuteen, joten esimerkiksi uinninopetuksen kustannuksista sopiminen on helpompaa saman hallinnon alalla sisällä.

Kuntaliitos vaikuttaa myös uinninopetukseen

Tässä on kuvattu vanhan Jyväskylän kaupungin uinninopetusjärjestelmää, joka otettiin käyttöön 2000-luvun alussa, jolloin liikuntapalvelut ja opetuspalvelut tekivät sopimuksen alakoululaisten uinninopetuksen vastuun siirtämisestä liikuntapalveluille.

Jyväskylän maalaiskunta ja Korpilahti liittyivät Jyväskylään vuonna 2009. Entisessä Jyväskylän maalaiskunnassa on pitkälti samantapainen alakoululaisten uinninopetusjärjestelmä. Tuntimäärät ovat samat, mutta painotus vähän erilainen;

ensimmäisillä luokilla on hieman enemmän uinninopetusta. Lähivuosien aikana Jyväskylässä mietitään todennäköisesti myös koululaisten uinninopetusjärjestelmän yhtenäistämistä osana muidenkin kuntalaisille tarjottavien palveluiden yhtenäistämistä. Kuntaliitos on jo nyt näkynyt osittain koululaisten uinninopetuksessa. Muutama koulu on siirtynyt uimaan koulua lähempänä olevaan uimahalliin, ja opetuksessa tarvittavia resursseja on pystytty tasaamaan.

5 Pohdinta

Tämän tutkimuksen mukaan 72 prosenttia suomalaisista kuudesluokkalaisista osaa uida, kun uimataidon kriteerinä on uimataidon pohjoismainen määritelmä. Kuudesluokkalaisten uimataitoa on tutkittu kyselytutkimuksella aikaisemmin, viimeksi vuonna 2006, jolloin 80 prosenttia kuudesluokkalaisista osasi uida (Hakamäki & Rajala 2006). Vuonna 2011 uimataitoisten lasten osuus oli alhaisempi, mikä selittynee osin uudistetulla kyselyn toteutustavalla. Tuloksia ei voi täysin verrata toisiinsa. Toisaalta kyselyn vastausprosentti oli keväällä 2011 paljon korkeampi (87 %) kuin viisi vuotta aikaisemmin (64 %). Uusi kyselytapa oli todennäköisesti luokanopettajille selkeämpi ja helpompi toteuttaa.

Lasten uimataito on uimataitotestien mukaan parempi kuin kyselyllä selvitetty uimataito. Kuudetta luokkaa käyvät lapset toisin sanoen aliarvioivat oma uimataitoaan, he eivät tiedä pystyvänsä uimaan 200 metriä, josta 50 metriä selällään. Lasten voi myös olla vaikea hahmottaa matkaa kysyttäessä uimataitoa. Kun tutkija testasi tässä tutkimuksessa käytettyä kyselylomaketta yhdellä alakoululla, oppilaat kysyivät omalta opettajaltaan, kuinka pitkä on allas siinä uimahallissa, jossa he ovat luokkansa kanssa käyneet uimassa. Opettajan vastattua oppilaiden oli helpompi arvioida, kuinka pitkän matkan he jaksavat uida uimahallissa.

Koulun uinninopetus tai sen puuttuminen on yhteydessä lasten uimataitoon. Niissä kouluissa, joissa uinninopetusta ei ole lainkaan, kuudesluokkalaiset ilmoittivat uimataitonsa huonommaksi kuin uinninopetusta järjestävissä kouluissa. On todennäköistä, että todellinen uimataito on myös huonompi. Aikaisemmat tutkimukset ovat myös tuoneet esille koulun uinninopetuksen puuttumisen yhteyden lasten uimataitoon (Kuusela 2000, Kurki & Rajala 2004, Hakamäki & Rajala 2006).

Kuudesluokkalaisille uinninopetusta järjestettiin vähemmän kuin vuonna 2006. Vuonna 2011 kouluista 62 prosenttia ilmoitti järjestävänsä uinninopetusta kuudesluokkalaisille, kun vastaava luku vuonna 2006 oli 82 prosenttia (Hakamä-

ki & Rajala 2006). Kokonaisuudessaan koulun uinninopetus on ollut viimeisen vuosikymmenen aikana kasvusuunnassa (Kurki & Anttila 1999, Kuusela 2000, Kurki & Rajala 2004, Hakamäki & Rajala 2006.) Keväällä 2011 alakouluista 95 prosenttia ilmoitti järjestävänsä uinninopetusta alakoulun aikana. Luvut näyttävät hyvältä, mutta mikä on totuus niiden takana? Uinninopetuksen toteutustavat vaihtelevat paljon eri kuntien välillä. Jos oppilaat viedään pari kertaa lukuvuoden aikana virkistysuinnille, ei voida puhua varsinaisesta uinninopetuksesta. Valtakunnallisen peruskoulujen opetussuunnitelman mukaiset tavoitteet uinninopetukselle jäävät monessa kunnassa toteutumatta. Taloudellisten resurssien niukkuus oli kyselyyn vastanneiden opettajien mukaan tärkein syy uinninopetuksen puuttumiselle tai sen vähyydelle. Suurin yksittäinen syy oli uimahallin puuttuminen kunnasta.

Koulun uinninopetus tavoittaa periaatteessa kaikki lapset ja tukee lasten uimaan oppimista sekä uimataidon kehittymistä. Tästä syystä olisi tärkeää turvata uinninopetus jokaiselle peruskoululaiselle sekä seurata oppilaiden uimataitoa. Tärkeää olisi myös turvata uinninopetus ja siten oppilaiden uimataidon kehitys koko peruskoulun ajan. Olisi myös hyvä selvittää tarkemmin ja laajemmin, miten eri kunnat toteuttavat koululaisten uinninopetuksen ja miten ne seuraavat lasten uimataidon kehittymistä.

Erityisesti alakoulu on otollista aikaa koululaisten uinninopetukselle. Suuri osa lapsista oppii uimataidon alakoulun aikana. Yhdeksäluokkalaisten uimataitoa selvitettiin kyselyllä osana Liikunnan oppimistulosten seuranta-arviointia vuonna 2010. Selvityksen mukaan 84 prosenttia pojista ja 82 prosenttia tytöistä oli uimataitoisia. (Palomäki & Heikinaro-Johansson 2011.) Verrattaessa tuloksia keväällä 2011 tehtyyn kuudesluokkalaisten uimataitotutkimukseen, näyttäisi siltä, että noin kymmenen prosenttia oppilaista oppii uimataidon yläkoulun aikana. Uinninopetusta järjestetään yläkouluissa vähemmän kuin alakouluissa. Yläkoulujen rehtoreista noin viidennes ilmoitti, ettei heidän koulussaan järjestetä lainkaan uinninopetusta yläkoulun aikana (Palomäki & Heikinaro-Johansson 2011).

Vuonna 2011 kysyttiin ensimmäistä kertaa, kuinka usein 12-vuotiaat lapset käyvät uimahallissa vapaa-ajallaan, kouluajan ulkopuolella. Vain reilu neljännes (27 %) lapsista kertoi käyvänsä uimahallissa säännöllisesti (vähintään 2–3 kertaa kuu-kaudessa). Kuudennen luokan oppilaista 45 prosenttia käy uimahallissa harvemmin kuin kerran kuukaudessa ja reilu kymmenen prosenttia ei käy uimahallissa lainkaan. Uimataidon kehittymisen ja ylläpidon kannalta nämä luvut ovat huolestuttavia, varsinkin, kun koulun uinninopetus näyttäisi vähenevän siirryttäessä alakoulusta yläkouluun.

Noin puolet kuudesluokkalaisista lapsista ilmoitti oppineensa alkeisuimataidon, eli uimaan vähintään 10 metriä, vanhempiensa tai sukulaistensa opastuksella. Vanhempien rooli uimahalli- ja uimarantakulttuurin opettamisessa lapsilleen on merkittävä. Uimataidon kannalta olisi tärkeää, että vanhemmat kävisivät lastensa kanssa uimassa säännöllisesti siihen saakka, kunnes nuori on valmis yksin tai kavereidensa kanssa turvallisesti harrastamaan uintia. Hyväkään uinninopetusjärjestelmä ei välttämättä turvaa lapsen uimaan oppimista, elleivät lapset pääse vanhempiensa kanssa tutustumaan uimiseen ja muuhun vesiliikuntaan. Koulu, kuten myös seurat, jalostavat vedessä liikkumisen taitoja omalla opetuksellaan hyväksi uimataidoksi. Kouluilla ja seuroilla on myös mahdollisuus motivoida lapsia ja nuoria harrastamaan uimista säännöllisesti.

Tässä raportissa on esitelty Jyväskylän ja Oulun uinninopetusjärjestelmät. Alakoululaisten hyvä ja tehokas uinninopetusjärjestelmä takaa sen, että suuri osa lapsista oppii uimaan alakoulun aikana. Oulussa 93 prosenttia (keväällä 2010) ja Jyväskylässä 90 prosenttia (keväällä 2011) kuudesluokkalaisista osasi uida. Molemmissa kaupungeissa uinninopetusta järjestetään jokaisella vuosiluokalla alakoulun aikana. Uinninopetusta on yhteensä noin 30 tuntia. Tämän lisäksi lapsille, joilla on vaikeuksia oppia uimaan, järjestetään uinnin tukiopetusta. Kaupunkien vilkas uimaseuratoiminta sekä monenlaiset uimakoulut tukevat omalta osaltaan koulujen uinninopetusjärjestelmää. Puitteet uinnin harrastamiselle sekä koulujen uinninopetukselle ovat hyvät, uimahalleja on useampi. Koulujen uinninopetusjärjestelmä toteutuu Jyväskylässä ja Oulussa opetustoimen ja liikuntatoimen tiiviillä yhteistyöllä. Yhteistyö sujuu myös liikuntatoimen ja seurojen välillä, kaupungit saattavat tukea seurojen järjestämää lasten uimakoulutoimintaa esimerkiksi alhaisemmilla tilavuokrilla. Hyvän uinninopetusjärjestelmän taustalla on usein myös pitkäjänteinen työ kaupungin uimaopettajien ammattitaidon kehittämiseksi.

II Aikuisten uimataito

I Johdanto

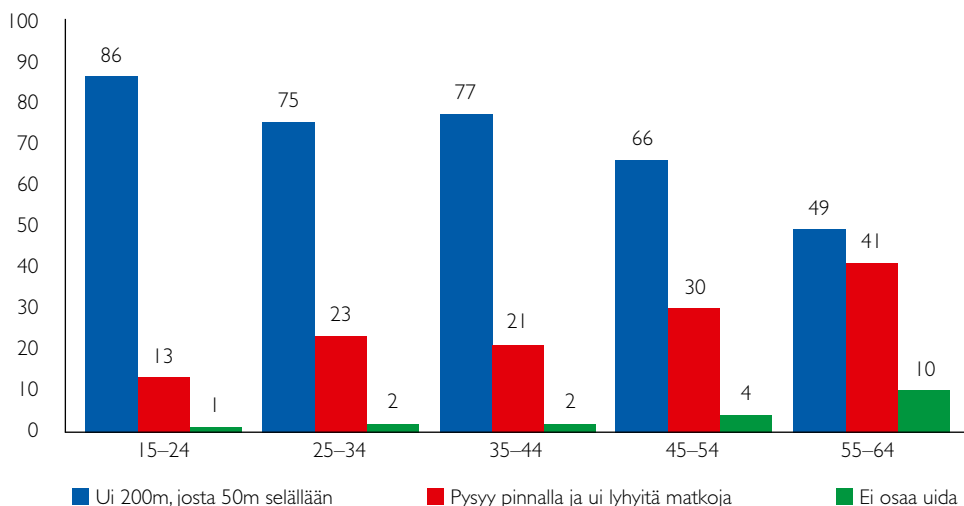
Aikuisväestön uimataitoa on tutkittu osana Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen suomalaisen aikuisväestön terveystutkimuksen ja terveys -tutkimusta (AVTK) vuosina 1998, 2003 ja 2006. Tutkimusaineisto koostuu vuosittain väestörekisteristä poimitusta valtakunnallisesti edustavasta 5 000 henkilön satunnaisotoksesta. AVTK-tutkimuksessa oli myös keväällä 2011 mukana aikuisten uimataitoa selvittävä kysymys (liite 6). Lähtökohtana oli uimataidon pohjoismainen määritelmä: henkilö on uimataitoinen, jos hän pystyy uimaan yhtäjaksoisesti 200 metriä, josta 50 metriä selällään.

Tässä raportissa tarkastellaan keväällä 2011 toteutetun AVTK-tutkimuksen tuloksia aikuisten uimataidon osalta. Tulokset perustuvat 2758 vastaajan tietoihin. Vastajat olivat iältään 15–64-vuotiaita.

2 Aikuisten uimataito vaihteli ikäryhmittäin

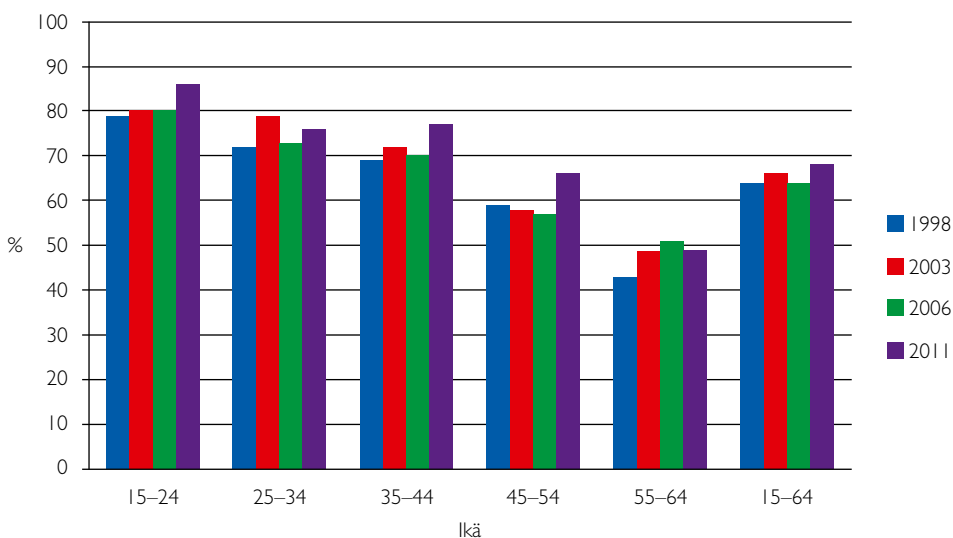
AVTK-tutkimuksen mukaan suomalaisista 15–64-vuotiaista 68 prosenttia osasi uida vuonna 2011. Aikuisten uimataito oli hieman parempi kuin vuonna 2006, jolloin 64 prosenttia osasi uida. Kokonaisuudessaan aikuisten uimataidossa ei ole tapahtunut suuria muutoksia kuluneen vuosikymmenen aikana. Uimataitoisten osuus on vaihdellut 64 ja 68 prosentin välillä.

Vuonna 2011 aikuisten uimataito vaihteli huomattavasti ikäryhmittäin (kuvio 13). Keski-ikäisten uimataito oli heikompi kuin nuorempien ikäryhmien. 15–24-vuotiaista 86 prosenttia osasi uida, kun taas 55–64-vuotiaista vain noin puolet oli uimataitoisia. Täysin uimataidottomia oli eniten 55–64-vuotiaissa, heistä kymmenen prosenttia ei osannut uida. Vanhimmassa ikäryhmässä uimataidottomien määrä oli vähän suurempi (10 %) kuin vuonna 2006, jolloin 55–64-vuotiaista seitsemän prosenttia ei osannut uida. Uimataidottomien 45–54-vuotiaiden määrä oli puolestaan hieman vähentynyt vuoden 2006 kahdeksasta prosentista vuoden 2011 neljään prosenttiin.

Kuvio 13. Suomalaisen aikuisten (n=2758) uimataito (%) eri ikäryhmissä vuonna 2011.

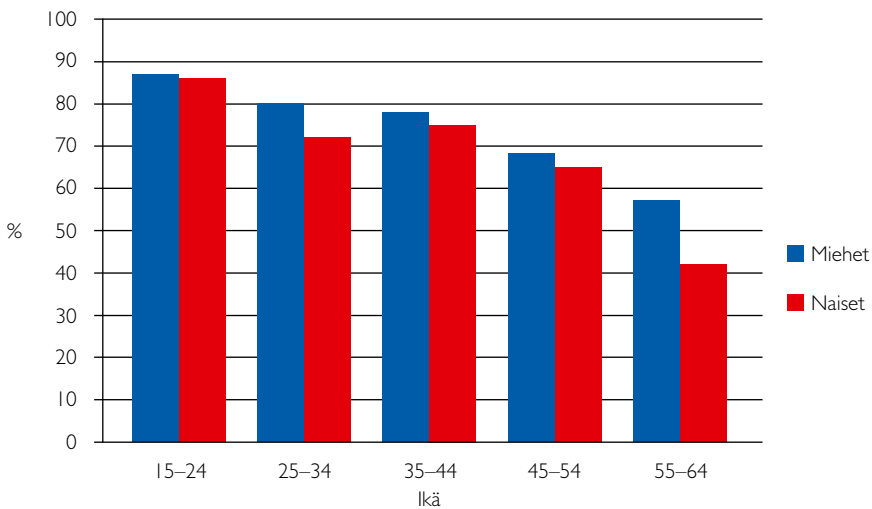
Vuoden 2011 AVTK-tulosten mukaan uimataitoisten aikuisten määrä oli vanhimpaa ikäryhmää lukuun ottamatta hieman suurempi kuin vuonna 2006 (kuvio 14). Uimataitoisten osuus oli kasvanut eniten 45–54-vuotiailla (57 prosentista 66 prosenttiin), 35–44-vuotiailla (70 prosentista 77 prosenttiin) ja 15–24-vuotiailla (80 prosentista 86 prosenttiin).

Kuvio 14. Uimataitoisten aikuisten osuus Suomessa eri ikäryhmissä vuosina 1998–2011.

3 Miesten uimataito oli hieman parempi kuin naisten uimataito

AVTK-tutkimuksen mukaan Suomessa miesten uimataito oli hieman parempi kuin naisten uimataito. Miehistä 71 prosenttia ja naisista 65 prosenttia osasi uida. Uimataitoisten miesten ja naisten välinen ero oli suurin vanhimmassa ikäryhmässä (kuvio 15). 55–64-vuotiaista miehistä 57 prosenttia osasi uida, kun samanikäisistä naisista vain 42 prosenttia osasi uida. 15–24-vuotiaiden naisten ja miesten uimataidossa ei ollut juuri eroa.

Kuvio 15. Uimataitoisten miesten ja naisten osuus Suomessa ikäryhmittäin vuonna 2011.

Taulukot 6 ja 7 kuvaavat suomalaisten miesten ja naisten uimataitoa vuosina 1998, 2006 ja 2011. Uimataitoisten miesten osuus on lisääntynyt reilun kymmenen vuoden kuluessa 69 prosentista 71 prosenttiin, naisten osuus 60 prosentista 65 prosenttiin. Muutokset ovat kokonaisuudessaan hyvin pieniä, mutta erityisesti uimataitoisten naisten osuus on lisääntynyt selvästi joissakin ikäryhmissä. Uimataitoisten naisten osuus on lisääntynyt vuodesta 1998 vuoteen 2011 yli kymmenellä prosentilla 15–24-, 35–44- sekä 45–54-vuotiaiden ikäryhmissä.

Taulukko 6. Suomalaisten miesten uimataito (%) eri ikäryhmissä vuosina 1998, 2006 ja 2011.

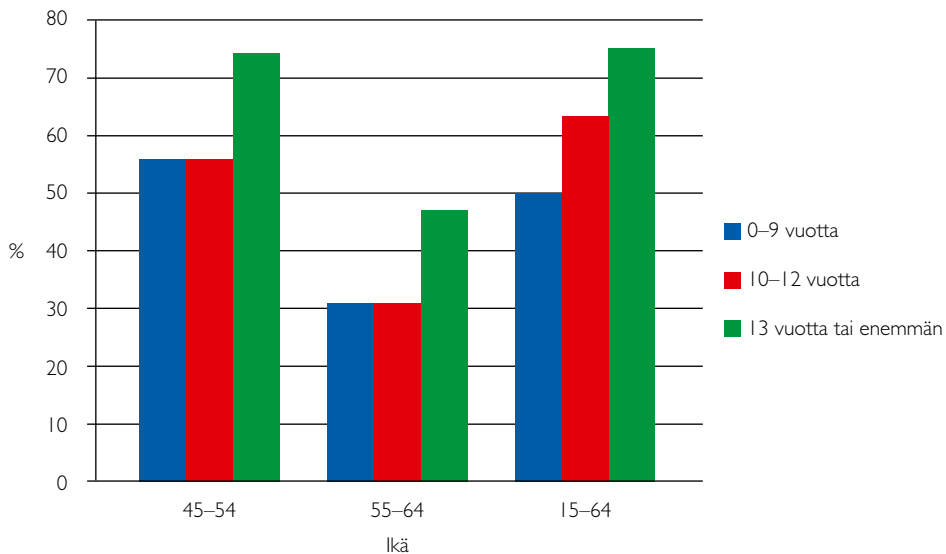
Ikäryhmä	Ui 200 m, josta 50 m selällään			Ui lyhyitä matkoja			Ei osaa uida		
	1998	2006	2011	1998	2006	2011	1998	2006	2011
15–24	82,4	84,8	87,2	15,6	13,7	11,5	2	1,6	1,3
25–34	73,6	78	80,2	21,5	19,9	15,9	4,9	2,1	3,8
35–44	75	70,4	78,2	20,5	22,8	19,2	4,5	6,8	2,6
45–54	64,9	60,3	68	28,1	32,2	26,5	7	7,5	5,5
55–64	50,2	57,5	56,7	39,9	37,5	32,7	9,9	5	10,5
Yhteensä	68,9	68,4	71,1	25,4	26,7	23,3	5,8	5	5,6

Taulukko 7. Suomalaisten naisten uimataito (%) eri ikäryhmissä vuosina 1998, 2006 ja 2011.

Ikäryhmä	Ui 200 m, josta 50 m selällään			Ui lyhyitä matkoja			Ei osaa uida		
	1998	2006	2011	1998	2006	2011	1998	2006	2011
15–24	76,1	75,8	85,7	23	23,2	13,5	0,9	1,1	0,8
25–34	70,9	68,2	71,6	26,3	29,9	27,2	2,8	1,9	1,1
35–44	62	69,9	75,5	34	29,5	22,4	4	0,6	2,2
45–54	52,2	53,2	64,8	39,4	39,2	32,8	8,4	7,6	2,4
55–64	36,2	44,5	42,1	53,4	47,2	48,4	10,4	8,3	9,5
Yhteensä	59,5	60,9	65,2	35,2	34,8	31	5,3	4,3	3,7

4 Kouluvuosien määrä oli yhteydessä uimataitoon

AVTK-tutkimuksessa kysyttiin koulutustasoa kysymyksellä: ”Kuinka monta vuotta olette yhteensä käynyt koulua ja opiskellut päätoimisesti? Kansa- ja peruskoulu lasketaan mukaan.” AVTK-tutkimuksen mukaan kouluvuosien määrä oli yhteydessä aikuisten uimataitoon (kuvio 16). Tämä oli havaittavissa myös vuosien 1998, 2003 ja 2006 toteutettujen AVTK-tutkimusten perusteella (Hakamäki & Rajala 2006). Vähiten koulua (9 vuotta tai vähemmän) käyneistä aikuisista keskimäärin 50 prosenttia osasi uida. Uimataito oli yleisempää niillä, joilla oli pitempi koulutus; 10–12 vuotta opiskelleista 63 prosenttia osasi uida ja 13 vuotta tai enemmän opiskelleista 75 prosenttia oli uimataitaisia.

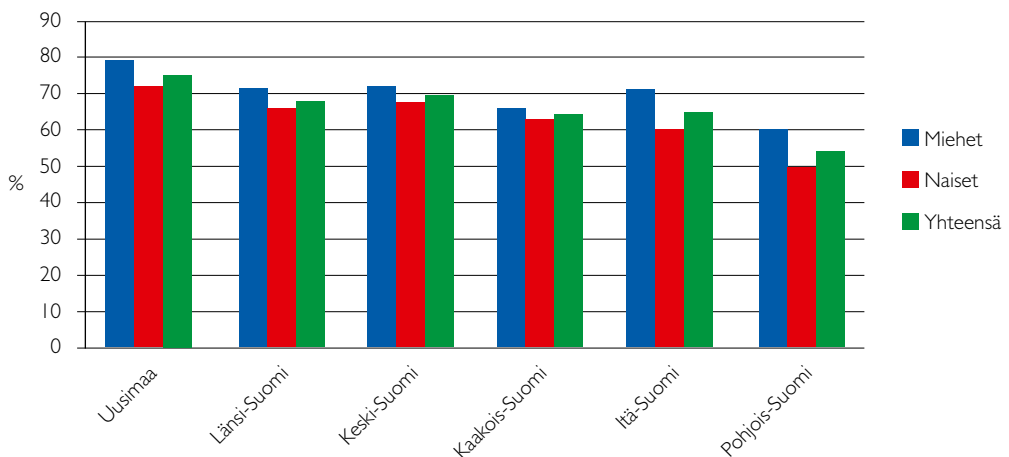

Kuvio 16. Uimataitoisten suomalaisten osuus kouluvuosien mukaan vuonna 2011.

Tarkasteltaessa kouluvuosien yhteyttä uimataitoon kuviossa 16 on esitetty erikseen uimataidon ja kouluvuosien yhteys 45–54-vuotiailla sekä 55–64-vuotiailla. Selvimmin kouluvuosien yhteys uimataitoon näkyy vanhimmassa ikäryhmässä. Nuorempien ikäryhmien kohdalla AVTK-kyselyn tuloksissa ei ollut vastauksia kaikissa kouluvuosien ryhmissä. Tämän vuoksi nuorempien ikäryhmien kohdalla ei ole esitetty erikseen uimataidon yhteyttä kouluvuosiin. Lisäksi nuorimman ikäryhmän kohdalla uimataidon ja kouluvuosien vertaaminen ei ole järkevää, sillä osa ikäryhmään kuuluvista ei ole ehtinyt opiskella peruskoulun yhdeksää vuotta enempää.

5 Aikuisten uimataito oli yleisintä Uudellamaalla

AVTK-tutkimuksen mukaan asuinalue oli yhteydessä aikuisten uimataitoon (kuvio 17). Eniten uimataitoisia aikuisia oli Uudellamaalla (75 %) ja vähiten Pohjois-Suomessa (54 %). Uimataitoisten osuudet eri puolilla Suomea ovat olleet samansuuntaisia myös aikaisemmissa AVTK-tutkimuksissa (Hakamäki & Rajala 2006). Aikaisempien tutkimusten tavoin erot Pohjois-Suomessa ja Etelä-Suomessa asuvien uimataidossa olivat selvimmät vanhimmassa ikäryhmässä. Pohjois-Suomessa asuvista 55–64-vuotiaista naisista vain 25 prosenttia osasi uida, kun esimerkiksi Uudellamaalla asuvista samanikäisistä naisista 48 prosenttia osasi uida. Miesten kohdalla vastaavat luvut tässä ikäryhmässä olivat 46 prosenttia (Pohjois-Suomi) ja 64 prosenttia (Uusimaa).

Kuvio 17. Uimataitoisten suomalaisten osuus eri puolilla Suomea vuonna 2011.

6 Yhteenveto

AVTK-tutkimuksen mukaan suomalaisista 15–64-vuotiaista 68 prosenttia osasi uida 200 metriä, josta 50 metriä selällään. Aikuisten uimataidossa ei ole tapahtunut suuria muutoksia viimeisten vuosien aikana. Miesten uimataito (71 %) oli jonkin verran parempi kuin naisten uimataito (65 %). Ero miesten ja naisten uimataidossa tuli selvimmin esille vanhemmissa ikäryhmissä. Uimataito oli yleisintä niiden aikuisten keskuudessa, joilla oli pisin koulutus.

Aikuisten uimataito vaihteli ikäryhmittäin. Nuoremmissa ikäryhmissä on selvästi enemmän uimataitoisia kuin keski-ikäisissä. 15–24-vuotiaista 86 prosenttia osasi uida, kun taas 55–64-vuotiaista vain noin puolet oli uimataitoisia. Lisäksi eniten uimataidottomia oli 55–64-vuotiaissa, heistä kymmenen prosenttia ei osannut uida. Ikäryhmien välisten erojen taustalla voivat olla fyysisen kunnon heikkeneminen ikääntymisen myötä sekä uimahalliverkoston kehittyminen ja peruskoulujen uinninopetuksen lisääntyminen vuosikymmenten varrella. Vanhimpiin ikäryhmiin kuuluvien lapsuudessa uinninopetus koulussa oli vähäisempää kuin nuorempiin ikäryhmiin kuuluvien lapsuudessa.

Eri puolilla Suomea asuvien aikuisten uimataidossa oli eroja. Pohjois-Suomessa 54 prosenttia aikuisista osasi uida, kun taas Uudellamaalla uimataitoisia aikuisia oli 75 prosenttia. Etelä-Suomessa ja Pohjois-Suomessa asuvien väliset erot uimataidossa tulevat esille myös lapsilla. Taustalla voivat olla uimahallien vähäisempi määrä, pitemmät matkat uimahalliin sekä viileämmät luonnonvedet Pohjois-Suomessa.

Lähteet

Hakamäki M & Rajala K. 2006. Kuudesluokkalaisten ja aikuisten uimataito Suomessa 2006. Jyväskylä. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 183. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES.

Kurki J & Anttila R. 1999. Uintitaito ja uinninopetus Suomessa. Jyväskylä. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 117. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES.

Kuusela J. 2000. Suomalaisten 6. luokkalaisten uimataito. Jyväskylä. LIKES-tutkimuskeskuksen julkaisematon tutkimusraportti.

Kurki J & Rajala K. 2004. Kuudesluokkalaisten ja aikuisten uimataito Suomessa. Jyväskylä. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 164. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES.

Palomäki S & Heikinaro-Johansson P. 2011. Liikunnan oppimistulosten seuranta-arviointi perusopetuksessa 2010. Opetushallitus. Koulutuksen seurantaraportit 2011:4.

Tilastokeskus 2011. Kuntaluokitus.
<http://tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/kuntaryhmitys/001-2009/luokitusavain.html>. ja
<http://tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/kuntaryhmitys/001-2011/kuvaus.html#otsikko3>.
(viitattu 24.11.2011)

Oulun ja Jyväskylän uinninopetusjärjestelmien kuvaamisessa käytetyt lähteet:

Jyväskylän kaupungin perusopetuksen uinnin opetussuunnitelma vuosiluokille 1–6. 2008. Opetussuunnitelma internetissä: http://users.jyu.fi/~ikeskine/Jkl_Uinnin_ops_2008.htm

Oulun peruskoulun luokkien 1–6 uinninopetuksen toimintaohjeet. Toimintaohjeet internetissä: <http://www.ouka.fi/koululiikunta>

Pohjola Tuija, uimaopettaja, Oulun kaupunki. Haastattelu 17.3.2011.

Simonen Eero, liikunnanohjaaja, Jyväskylän kaupunki. Haastattelu 24.8.2011.

Liitteet

Liite 1. Saate koulun rehtorille.

1(1)

7.2.2011

Helsinki

ARVOISA KOULUN REHTORI

Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry ja LIKES-tutkimuskeskus toteuttavat yhteistyössä opetushallituksen kanssa tutkimuksen kuudesluokkalaisten uimataidosta. Tutkimuksen tuloksia vertaillaan vastaavien, vuosina 2000, 2004 ja 2006 tehtyjen tutkimusten tuloksiin, jolloin saadaan tietoa lasten uimataidon kehittymisestä.

Oheiset kyselylomakkeet on lähetetty kymmenesosaan maamme alakouluista. Opettajan kyselylomakkeessa kysytään koulun uinninopetuksesta ja oppilaan kyselylomakkeessa on uimataitoon ja uinnin harrastamiseen liittyviä kysymyksiä.

Lasten uimataidon seurannan kannalta on tärkeää, että kaikki kyselyn saaneet koulut vastaavat kyselyyn. Tutkimus koskee peruskoulun kuudensia luokkia, joten pyydämme Teitä antamaan lomakkeet eteenpäin valitsemallenne yhdelle kuudennen luokan opettajalle tai koulun liikunnanopetuksesta vastaavalle. Mikäli koulussanne on alle 30 oppilasta kuudennella luokalla, toivomme, että kaikki kuudennen luokan oppilaat olisivat mukana tutkimuksessa. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Yhteistyöstä kiittäen,

Jorma Kauppinen

Johtaja, Yleissivistävä koulutus
Opetushallitus

Pärla Salomaa

Toiminnanjohtaja
Suomen Uimaopetus- ja
Hengenpelastusliitto

Tuija Tammelin

Tutkimusjohtaja
LIKES-tutkimuskeskus

Tiedustelut:

Tutkija Katja Rajala, LIKES-tutkimuskeskus

Puhelin: 020 762 9510

Sähköposti: katja.rajala@likes.fi

Liitteet

Liite 2. Opettajan kyselylomake.

1(2)

HYVÄ OPETTAJA

Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry sekä LIKES-tutkimuskeskus tutkivat alakoulun kuudetta luokkaa käyvien oppilaiden uimataittoa yhteistyössä opetushallituksen kanssa. Pyydämme Teitä kuudennen luokan opettaja tai liikunnasta vastaava opettaja täyttämään tämän kyselylomakkeen koulunne uinninopetuksesta sekä jakamaan oheiset kyselylomakkeet luokkanne oppilaille. Sekä Teidän että oppilaiden antamat tiedot ovat luottamuksellisia. Oppilaat täyttävät kyselyn ilman nimeä, joten vastaajaa ei voi tunnistaa lomakkeesta. Oppilaiden vastattua kerätäkää kyselylomakkeet oheiseen palautuskuoreen.

Lähetäkää kyselylomakkeet palautuskuoreessa 18.3.2011 mennessä.

Postimaksu on maksettu puolestanne. Vastajien kesken arvotaan kolme pelastusliiviä.

1. Koulun nimi: _____

2. Kunta: _____

3. Vastaajan nimi: _____

4. Vastaajan puhelinnumero: _____

5. Järjestetäänkö koulussanne uinninopetusta? Rasti ruutuun.

	Kyllä	Ei	En tiedä
a) 1 lk oppilaille			
b) 2 lk oppilaille			
c) 3 lk oppilaille			
d) 4 lk oppilaille			
e) 5 lk oppilaille			
f) 6 lk oppilaille			

6. Jos uinninopetusta ei järjestetä lainkaan, miksi?

Liitteet

Liite 2. Opettajan kyselylomake.

2(2)

7. Onko kunnassanne uimahalli?

Kyllä

Ei

8. Kuinka kaukana koulusta lähin uimahalli sijaitsee? _____ km

9. Muita kommentteja

Yhteistyöstä kiittäen,

tutkija Katja Rajala
LIKES-tutkimuskeskus
puh. 020 762 9510
katja.rajala@likes.fi

Liitteet

Liite 3. Oppilaiden kyselylomake

1(1)

HYVÄ OPPILAS,

Olet mukana kuudesluokkalaisten uimataitoa selvittävässä tutkimuksessa. Tutkimuksesta vastaavat Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry sekä LIKES-tutkimuskeskus Jyväskylästä. Oppilaat ympäri Suomen vastaavat samoihin kysymyksiin. Merkitse rasti valitsemasi vaihtoehdon kohdalle. Kaikki antamasi tiedot ovat luottamuksellisia.

1. Sukupuoli

Tyttö Poika

2. Osaatko uida

A. vähintään 10 metriä millä tyylillä tahansa?

Kyllä En

B. vähintään 25 metriä millä tyylillä tahansa?

Kyllä En

C. vähintään 50 metriä millä tyylillä tahansa?

Kyllä En

D. vähintään 200 metriä, josta 50 metriä selällään?

Kyllä En

Jos vastasit kyllä, minkä ikäisenä opit uimaan 200 metriä, josta 50 metriä selällään?

3. Missä olet oppinut uimaan vähintään 10 metriä? Valitse vain yksi vaihtoehto.

Uimakoulussa Päiväkodin uinninopetuksessa
 Koulun uinninopetuksessa Vanhempien/sukulaisten kanssa
 Ystävien kanssa Yksin

4. Kuinka usein käyt talven aikana uimahallissa kouluajan ulkopuolella?

Valitse vain yksi vaihtoehto.

Kerran viikossa tai useammin 2–3 kertaa kuukaudessa
 Kerran kuukaudessa Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
 En lainkaan

KIITOS!

Liitteet

Liite 4. Aikaisemmissa tutkimuksissa käytetty kyselylomake.

1(2)

ARVOISA OPETTAJA

Pyydämme Teitä kuudennen luokan opettaja tai liikunnasta vastaava opettaja täyttämään oheisen yhteenvetolomakkeen luokkanne osalta. Jos mahdollista, kerätkää oppilaiden uimataitoa koskevat tiedot testaamalla uimataito uimahallissa. Mikäli tämä ei ole mahdollista, kysykää tiedot oppilailta kädennostoäänestyksellä siten, että kysytte ensin: ”Kuinka moni osaa uida 200 metriä, josta 50 metriä selällään?” , sitten: ”Kuinka moni osaa uida 50 metriä millä tyylillä tahansa?” ja lopuksi: ”Kuinka moni osaa uida 25 metriä millä tyylillä tahansa?”. Ne oppilaat, jotka eivät viitanneet minkään kysymyksen kohdalla, merkitään kohtaan ”ei osaa uida”. Kootkaa tiedot oheiselle yhteenvetolomakkeelle.

Lähetäkää vastaus oheisella vastauskuorella. Postimaksu on maksettu puolestanne. Vastaajien kesken arvotaan kolme jättipalloa.

1. Koulun nimi ja kunta

2. Vastaajan nimi ja puhelinnumero

3. Järjestetäänkö koulussanne uinninopetusta?

1) Kyllä (vastaa kysymykseen 4)

2) Ei (vastaa kysymykseen 5)

4. Kuinka usein kouluvuoden aikana uinninopetusta järjestetään kuudesluokkalaisille?

5. Miksi uinninopetusta ei järjestetä?

6. Kuinka kaukana koulusta lähin uimahalli sijaitsee? _____ km

7. Kuinka kaukana koulusta lähin uimaranta sijaitsee? _____ km

Liitteet

Liite 4. Aikaisemmissa tutkimuksissa käytetty kyselylomake.

2(2)

OPETTAJAN YHTEENVETO OPPILAILLE TEHDYISTÄ KYSYMYKSISTÄ

Vastausten lkm

Tytöt / Pojat

1. Osaatko uida?

1) syvässä vedessä 200 m, josta 50 m selällään	_____ / _____
2) vähintään 50 m millä tyylillä tahansa	_____ / _____
3) vähintään 25 m millä tyylillä tahansa	_____ / _____
4) ei osaa uida	_____ / _____

2. Missä olet oppinut uimaan?

1) uimakoulussa	_____ / _____
2) koulun uinninopetuksessa	_____ / _____
3) vanhempien/sukulaisten kanssa	_____ / _____
4) ystävien kanssa	_____ / _____
5) yksin	_____ / _____

3. Luokan oppilaiden kokonaismäärä?

_____ / _____

4. Onko vastaukset saatu

1) kysymällä?	
2) testaamalla?	

Yhteistyöstä kiittäen,

Suunnittelija Katja Rajala

Puh: (014) 260 1597

Sähköposti: katja.rajala@likes.fi

Liitteet

Liite 5. Tutkimuksessa mukana olleiden koulujen lukumäärä suhteessa kuntien asukaslukuun (asukasluvultaan 30 suurinta kuntaa).

1(1)

Asukasluku	Kunta	Koulujen lkm	
yli 500 000	Helsinki	13	
150 000 - 250 000	Espoo	6	
	Tampere	6	
	Vantaa	6	
	Turku	6	
100 000 - 150 000	Oulu	4	
	Jyväskylä	4	
	Lahti	4	
50 000 - 100 000	Kuopio	3	
	Kouvola	3	
	Pori	3	
	Joensuu	3	
	Lappeenranta	3	
	Hämeenlinna	3	
	Rovaniemi	3	
	Vaasa	3	
	Seinäjoki	3	
	Salo	3	
	Kotka	3	
	35 000 - 50 000	Porvoo	2
		Mikkeli	2
		Kokkola	2
Hyvinkää		2	
Nurmijärvi		2	
Rauma		2	
Lohja		2	
Järvenpää		2	
Kajaani		2	
Tuusula	2		
Kirkkonummi	2		
Yhteensä		104	

Muista kunnista 1 koulu, yhteensä 300 koulua ja 226 eri kuntaa.

Liitteet

Liite 6. Aikuisten uimataitoon liittyvä kysymys Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) suomalaisen aikuisväestön terveystietoisuuden ja terveys (AVTK) -tutkimuksessa keväällä 2011.

1(1)

Jos putoatte syvään veteen ja pääanne käy veden alla, pystyttekö uimaan yhteen menoon 200 metriä ja tästä 50 metriä selkäuintia?

1. Pystyn
2. En, mutta pysyn pinnalla ja uin lyhyitä matkoja
3. En osaa uida ollenkaan

Kuudesluokkalaisten ja aikuisten uimataito Suomessa vuonna 2011

Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES on selvittänyt kuudesluokkalaisten uimataitoa Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto SUH ry:n toimeksiannosta keväällä 2011. Tämä raportti esittelee tutkimuksen tulokset. Raportti sisältää lisäksi tietoa aikuisten uimataidosta, josta Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL hankki tietoa osana Aikuisväestön terveystyöväestö ja terveys (AVTK) -tutkimusta keväällä 2011.

Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES
Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 259

ISBN: 978-951-790-313-4
ISBN: 978-951-790-314-1 (pdf)
ISSN: 0357-2498